

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra obchodního práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Střet insolvenčního a exekučního řízení a jeho
důsledky na průběh exekuce a insolvence**

Zpracoval: Daniel Kalfeřt

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Michaela Sigmundová, Ph.D.

Plzeň, 2013

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Daniel KALFEŘT**
Osobní číslo: **R08M0109P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Střet insolvenčního a exekučního řízení a jeho důsledky na průběh exekuce a insolvence**
Zadávající katedra: **Katedra obchodního práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Exekuce
3. Zástavní právo jako zvláštní způsob exekuce
4. Insolvence
5. Vliv exekuce na insolvenční a naopak
6. Dopad střetů exekuce a insolvence na věřitele a dlužníka
7. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- **Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník;**
- **Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád;**
- **Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád;**
- **Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád);**
- **Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon);**
- **Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád;**
- **a další literatura knižní a časopisecká.**

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Michaela Sigmundová, Ph.D.
Katedra obchodního práva

Datum zadání diplomové práce:

12. prosince 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2013

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Prof. JUDr. Přemysl Raban, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 28. srpna 2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: **Střet insolvenčního a exekučního řízení a jeho důsledky na průběh exekuce a insolvence**, zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, březen 2013

.....

Daniel Kalfeřt

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Michaelae Sigmundové, Ph.D., vedoucí mé diplomové práce za odborné vedení a cenné připomínky. Dále chci poděkovat osloveným odborníkům JUDr. Drahomíře Daňkové, JUDr. Leoši Maternovi a Mgr. Jaromíru Francovi za jejich ochotu a poznatky. A v neposlední řadě chci poděkovat svému okolí za trpělivost a oporu při zpracování diplomové práce.

OBSAH

1	Úvod	1
2	Exekuce	3
2.1	Exekuce a exekuční řízení	3
2.2	Analýza právní úpravy exekučního řízení	5
2.3	Právní zásady výkonu rozhodnutí a exekuce.....	8
2.4	Předpoklady exekuce	10
2.4.1	Exekuční tituly	10
2.4.2	Exekuční orgány.....	11
2.4.3	Účastníci řízení.....	11
2.4.4	Procesní podmínky	12
2.5	Střety exekucí, střet exekučního a insolvenčního řízení.....	12
2.5.1	Střet výkonů rozhodnutí a exekucí.....	12
2.5.2	Střet výkonu rozhodnutí s konkursním řízením a vyrovnáním	13
3	Zástavní právo jako zvláštní způsob exekuce.....	16
3.1	Obecně k zástavnímu právu.....	16
3.2	Soudcovské zástavní právo na nemovitostech.....	16
3.3	Exekutorské zástavní právo na nemovitostech.....	18
3.4	Střet soudcovského zástavního práva s konkursem.....	19
4	Insolvence	20
4.1	Insolvenční řízení.....	20
4.2	Prameny úpadkového práva.....	21
4.2.1	Vývojové etapy insolvenčního práva	21
4.2.2	Současná právní úprava.....	22
4.2.2.1	Insolvenční zákon	23
4.3	Zásady insolvenčního řízení	24
4.4	Některé pojmy a specifika	25
4.4.1	Procesní subjekty.....	25
4.4.2	Další pojmy	26
5	Vliv exekuce na insolvenční a naopak	28
5.1	Komparace exekučního a insolvenčního řízení	28
5.1.1	Komparace cílů a smyslu obou řízení	28
5.1.2	Srovnání uplatňovaných pohledávek v exekuci a insolvenční.....	31
5.1.3	Komparace průběhu	32
5.1.3.1	Způsoby řešení úpadku	37
5.2	Vliv exekuce a insolvenční a naopak.....	39

5.2.1	Vliv exekuce na insolvenční řízení před zahájením insolvenčního řízení ..	40
5.2.2	Střet exekuce a insolvence	42
5.2.2.1	Účinky zahájeného insolvenčního řízení a jejich trvání	43
5.2.2.2	Střet insolvence a exekuce po rozhodnutí o úpadku	47
5.2.2.3	Shrnutí	51
5.2.2.4	Střet v předpisech upravujících exekuční řízení	52
5.2.2.5	Zákaz provedení výkonu rozhodnutí a exekuce	55
5.2.2.6	Střet zástavního práva a insolvence	59
5.2.3	Vliv insolvence na exekuci	60
5.2.4	Střet exekuce s insolvenčním řízením s mezinárodním prvkem	62
5.2.5	Připravovaná novela InsZ	63
6	Dopad střetů exekuce a insolvence na věřitele a dlužníka	65
6.1	Dopad na dlužníka	65
6.2	Dopad na věřitele	66
6.3	Dopad na třetí osoby	67
7	Závěr	69
7.1	Dopad střetu na průběh exekuce a insolvence	69
7.2	Úvahy de lege ferenda	71
7.3	Závěr	72
	Cizojazyčné resumé	74
	Seznam použitých zkratek	76
	Seznam použitých zdrojů	77

1 ÚVOD

Předmětem mé diplomové práce je střet insolvenčního a exekučního řízení. Téma jsem si zvolil především pro jeho aktuálnost, neboť každým rokem přibývá dlužníků, kteří nejsou schopni dostát svým závazkům a dochází ke krajnímu řešení v rámci exekučního či insolvenčního řízení. Na mou volbu mělo zcela jistě vliv i to, že toto téma je v odborné nauce vysvětlováno pouze okrajově či je zcela opomíjeno, a to i přesto, že tato problematika je navíc i velmi citlivá. Při exekučním i insolvenčním řízení dochází k citelným zásahům také do majetkové sféry dlužníků i třetích osob a mnohdy jde o zásahy, které mají vliv na samotnou existenci takové osoby. Osoby zmítané v pasti exekucí se snaží z této pasti vymanit prostřednictvím insolvenčního řízení a právě jejich nevědomost a neznalost má pro ně v konečné podobě jiné, a mnohdy horší důsledky než původně zamýšlené.

Společenské změny spočívající v přechodu naší společnosti k demokratickému právnímu státu a tržnímu hospodářství vyvolaly i některé nové situace. Jednou z nich je i narůst celkové zadluženosti společnosti. S dluhy souvisí i jejich vymáhání. Mnohé fyzické i právnické osoby se tak ocitly v postavení dlužníků či věřitelů v insolvenčním řízení, oprávněných či povinných v exekučních řízeních. Počty těchto řízení meziročně narůstaly a to i v souvislosti s globální ekonomickou krizí a s pokračující ekonomickou recesí.

Exekuční právo obecně je právem na nucený výkon přiznaného plnění. Toto právo je považováno za součást práva na spravedlivý proces, které je jedním z pilířů demokratického právního státu. Listina základní práv a svobod České republiky v čl. 36 deklaruje: „*Každý se může domáhat stanoveným způsobem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu*“. Česká republika jako právní stát musí tento postulát nejen deklarovat, ale i naplňovat. Právě exekuční řízení je procesem, který umožňuje nucené vymožení subjektivních práv uložených exekučním titulem a dobrovolně nesplněných. I v insolvenčním řízení jde o uspokojení subjektivních práv. V současné době se insolvenční právo stává jednou z nejaktuálnějších oblastí soukromého práva.

Aktuální počty exekucí a insolvenčních řízení způsobují i to, že se tato řízení dostávají do střetu. Problémy střetu a jeho dopadů se pokusím nastínit ve své diplomové práci.

Cílem mé práce je postihnout a utřídit právní úpravu problematiky střetu exekučního a insolvenčního řízení, porovnat jednotlivé shody a rozdíly de lege lata. V práci se chci rovněž zamyslet nad dopady střetu těchto řízení na dlužníka a věřitele, ale zejména se chci zabývat vzájemným působením těchto řízení a důsledky tohoto střetu na průběh exekuce a insolvence. Předpokládám, že se tato řízení vzájemně ovlivňují. Dále předpokládám, že jejich vzájemný dopad je poměrně významný. Tyto své hypotézy si chci při zpracování práce ověřit. V případě, že se moje hypotézy potvrdí, pokusím se formulovat svůj názor na intenzitu tohoto dopadu.

Nejprve se zaměřím na obecné otázky týkající se vybraného tématu. Po stanovení těchto úvodních premis se zaměřím na srovnání exekuce a insolvenčního řízení a následně budu řešit konkrétní otázky jejich střetu. Při zpracování budu používat metody výkladové, logické, komparativní. Vedle pramenů formálních budu vycházet z rozhodovací činnosti soudů, judikatury, časopisových článků i internetu. Pokusím se kontaktovat i ty, kteří se s těmito řízeními ve své každodenní praxi setkávají a otázky střetu řeší. Tím se alespoň částečně pokusím eliminovat své nedostatečné praktické zkušenosti s exekucemi i insolvenčním řízením. Následně bych chtěl své poznatky získané z literatury a dalších zdrojů konfrontovat s jejich názory na uvedenou problematiku.

V úvodních kapitolách své diplomové práce objasním obecné pojmy a termíny z oblasti exekuce a insolvence, exekučního a insolvenčního řízení, vč. současné právní úpravy obou těchto oblastí.

V dalších kapitolách porovnam obě řízení. Dále se budu zabývat problematikou střetu, tedy právními aspekty otázky střetu exekuce a insolvenčního řízení, pokusím se definovat vlivy a dopady těchto řízení na sebe navzájem a dopady střetu na dlužníka a věřitele, případně na další osoby.

V závěru vyjádřím svůj názor na zpracovávanou problematiku a uvedu úvahy de lege ferenda.

2 EXEKUCE

2.1 Exekuce a exekuční řízení

Exekuce je nucená realizace plnění prováděná oprávněnými orgány. Exekucí se rozumí faktické uskutečnění určitého práva na plnění, které bylo oprávněnému přiznáno rozhodnutím soudu nebo jiného státního orgánu. K exekuci dochází v rámci exekučního řízení. Jako synonymum k exekuci se užívá též pojem výkon rozhodnutí.¹

Vykonávací a exekuční řízení jsou zvláštní a samostatné druhy civilního procesu. Účelem vykonávacího řízení a exekuce je vymožení plnění, k němuž opravňuje titul, a nebylo plněno dobrovolně. Je nezbytnou součástí právního systému, neboť zaručuje, že autoritativně přiznané plnění bude vynuceno i v situaci, kdy není plněno dobrovolně. Je logickou součástí soudní pravomoci, neboť naplňuje právo na soudní ochranu.²

Vykonávací (exekuční) řízení není druhou fází civilního procesu, nenavazuje na nalézací řízení a liší se od něho nejen cílem, ale i rozdílným uplatněním některých procesních zásad a v jeho rámci se uplatňují zcela zvláštní a specifické instituty a v jeho průběhu dochází ke vzniku zvláštních, procesně založených hmotně právních vztahů.³

Exekuce je procesními normami svěřena různým orgánům, ale rozhodující místo mezi nimi zaujímá soud.⁴

S terminologickou dvojkolejností se autoři odborné literatury vypořádávají různě. Winterová s ohledem na platnou právní úpravu od roku 2001, kdy pravomoc vynucovat plnění přísluší nejen soudům, ale též soudním exekutorům (dále jen ‚exekutor‘), důsledně trvá na používání pojmu výkon rozhodnutí pro činnost vykonávanou soudy a pojmu exekuce pro činnost vykonávanou exekutory.⁵ Naproti tomu Schelleová a Lamka mezi pojmy exekuce a výkon rozhodnutí takto striktně nerozlišují a zastávají názor, že výkon rozhodnutí neboli exekuce je postup, kterým se provádí nucená realizace plnění k tomu

¹ HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 2. rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 205 a 210

² WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 475

³ Tamtéž, s. 39 a 40

⁴ SCHELLEOVÁ, I., LAMKA, R. *Exekuce v zrcadle právních předpisů I. Průběh exekučního řízení*. 1. vyd. KEY Publishing, 2007, s. 8

⁵ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 475

oprávněnými orgány.⁶ Stejně k tomu přistupuje i Kasíková, která v komentáři k § 130 exekučního řádu se vyslovuje, že zmíněné ustanovení „zavádí do celého právního řádu pojem nařízení a provádění exekuce jako rovnocenný pojmům soudní výkon rozhodnutí a výkon rozhodnutí.“⁷ Já osobně tyto dva termíny za naprostá synonyma nepovažuji, přesto však pro účely své diplomové práce se přikloním k tvrzení Kasíkové a nebudu mezi těmito termíny rozlišovat. A to především s přihlédnutím ke skutečnosti, že téma střetu exekuce a insolvence, není ovlivněno rozdíly plynoucími z dvojkolejnosti úpravy v občanském soudním řádu a exekučním řádu. Nadto i současný stav právní úpravy dospěl k tomu, že exekucí jsou až na výjimky prakticky pověřeni jen soudní exekutoři.⁸ Navíc chci ve své práci pojmut exekuci v celé její šíři a takto se zabývat jejím střetem s insolvenčním řízením.

Podle Grossové je výkon rozhodnutí neboli exekuce procesem, který směřuje k poskytnutí ochrany subjektivních práv a zákonem chráněných zájmů fyzických osob, právnických osob a státu. Tento proces se uskutečňuje v občanském soudním řízení, v trestním soudním řízení a ve správním řízení.⁹

Exekuci lze nařídit a provést jen způsobem uvedeným v zákoně. Jak vyplývá z výše uvedeného, je zákonů více.¹⁰ Způsoby exekuce jsou v příslušném zákoně vždy taxativně vymezeny.

Podle druhu plnění lze rozlišovat dvě skupiny výkonu rozhodnutí: 1. výkon rozhodnutí na peněžité plnění (vynucení majetkového plnění) a nepeněžité plnění (vynucení splnění jiné nemajetkové povinnosti), 2. výkon rozhodnutí o výchově nezletilých dětí.¹¹

Grossová používá také členění na exekuci soudní a správní. Za exekuci soudní považuje výkon rozhodnutí podle části šesté občanského soudního řádu a exekuci podle exekučního řádu. Za správní pak exekuci podle správního řádu

⁶ SCHELLEOVÁ, I., LAMKA, R. *Exekuce v zrcadle právních předpisů I. Průběh exekučního řízení*. 1. vyd. KEY Publishing, 2007, s. 8

⁷ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): komentář*. 2. vyd.. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 456

⁸ Viz. novela OSŘ a dalších zákonů účinná od 1. 1. 2013, tedy zák. č. 396/2012 Sb.

⁹ GROSSOVÁ, M. *Exekuce na peněžité plnění v současné právní praxi*. 5. aktualiz. a dopl. vydání Praha: Linde, 2007, s. 24 a 25

¹⁰ Jednotlivé zákony jsou zmíněni níže a specifikovány jsou v podkapitole 2.2.

¹¹ GROSSOVÁ, M. *Exekuce na peněžité plnění v současné právní praxi*. 5. aktualiz. a dopl. vydání Praha: Linde, 2007, s. 25

a exekuci daňovou (v současné době upravenou daňovým řádem).¹² Ve správní exekuci jsou vynucována rozhodnutí, která jsou výsledkem jiných řízení, než je civilní proces.¹³

Vzhledem k tomu, že jsou exekučním řízením fakticky uskutečňována práva na plnění přiznaná nejen rozhodnutím soudu, ale i všech dalších státních orgánů, musí z důvodu rozsahu zákonitě docházet nejen k vzájemnému střetu těchto jednotlivých řízení, ale i ke střetu s řízením, které má podobný charakter¹⁴, tedy řízením insolvenčním. To lze dovodit i ze způsobů vymáhání pohledávky podle daňového řádu¹⁵, kde je vedle daňové exekuce i možnost uplatnění v insolvenčním řízení a existence těchto řízení vedle sebe může vést k vzájemnému ovlivňování a působení. Ke střetu s insolvenčním řízením ale dochází jen u některých způsobů a druhů exekučního řízení. Reálně hrozí tento střet zejména u vymáhání peněžitých pohledávek. Méně častý je střet insolvenčního řízení s exekucemi k vymožení nepeněžitých plnění, tedy jiných práv oprávněného než je nárok na zaplacení peněžité částky a jiných povinností povinného, než je povinnost platit.

2.2 Analýza právní úpravy exekučního řízení

Kodexem pro právo civilního procesu je občanský soudní řád¹⁶. Ve vztahu k dalším normám upravujícím speciální otázky, platí občanský soudní řád přímo nebo subsidiárně.¹⁷ Subsidiární použití platí i pro insolvenční řízení.¹⁸

¹² GROSSOVÁ, M. *Exekuce na peněžité plnění v současné právní praxi*. 5. aktualiz. a dopl. vydání Praha: Linde, 2007, s. 32

¹³ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 475

¹⁴ O určitých podobnostech insolvenčního řízení a exekuce mluví v kap. Pojem a původ insolvenčního práva - ZOULÍK, F., *Vývoj insolvenčních řízení*. In: Právní fórum, rok: 2009, číslo: 4.

¹⁵ § 175 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád

¹⁶ Občanský soudní řád byl schválen jako zákon č. 90/1963 Sb. a v něm obsažené pojetí civilního procesu odpovídá době, v níž byl vydán. Byl mnohokrát novelizován. K nejvýznamnějším novelám patří zák. č. 519/1991 Sb. upravující civilní proces adekvátně pro právní stát. Další novely pokračovaly v tomto duchu a modernizovaly úpravu civilního procesu.

¹⁷ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 43

¹⁸ Viz. § 7 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Základní právní úpravu exekučního řízení představují následující právní předpisy:

- zákon č. 99/1963 Sb., **občanský soudní řád**, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen ‚OSŘ‘),
 - V OSŘ je výkon rozhodnutí upraven v části šesté rozčleněné na sedm hlav, konkrétně v ustanoveních § 251 až § 351a,
- zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (**exekuční řád**), v znění pozdějších předpisů, (dále jen ‚EŘ‘),
 - EŘ byl zakotven nový prostředek do právního řádu, který reagoval na situaci při výkonu rozhodnutí u soudu koncem devadesátých let a měl přispět k rychlejší a účinnější vymahatelnosti věřitelů. Od účinnosti EŘ byl nucený výkon přiznaných plnění vyhrazen nejen soudu, ale za podmínek stanovených zákonem jej začali realizovat soudní exekutoři.¹⁹ Tímto došlo k zakotvení dvoj kolejnosti exekučního řízení.
- zákon č. 280/2009 Sb., **daňový řád**, v znění pozdějších předpisů (dále jen ‚DŘ‘),²⁰
 - DŘ upravuje daňovou exekuci v ustanoveních § 175 až § 232, které jsou zařazeny v hlavě V. s názvem Placení daní a v dílu 5. Vymáhání daní.
- zákon č. 500/2004 Sb., **správní řád**, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen ‚SŘ‘),
 - Exekuce je ve SŘ upravena v části druhé, v hlavě jedenácté, v ustanoveních § 103 až § 129.

K oblasti exekucí se vztahují i další předpisy a vyhlášky, které jednak upravují činnost soudu²¹, navazují na exekuční řád²², stanovují pravidla pro kolizi exekucí²³ a jiné.

¹⁹ TRIPES, A., *Exekuce v soudní praxi*. 3. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 755

²⁰ DŘ s účinností od 1. 1. 2011 nahradil zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

²¹ Vyhláška č. 37/1992 Sb. a instrukce č.j. 505/2001-Org.

²² Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 418/2001 Sb., č. 489/2012 Sb., 330/2001 Sb.

Na tomto místě bych zmínil **novelu OSŘ** a dalších souvisejících zákonů (také i EŘ, insolvenčního zákona), která byla provedena **zákonem č. 396/2012 Sb.**. Ve smyslu těchto změn, které jsou převážně účinné od 1. 1. 2013, se budu problematikou střetu exekuce a insolvence ve své práci dále zabývat. Budou to v případech nových institutů či nových postupů víceméně mé názory, a to vzhledem k tomu, že se jedná o mladou právní úpravu a nenašel jsem téměř nic v odborné literatuře. Některé instituty (jako např. výkon správou nemovitosti) jsou zcela nové a neřešené odbornou literaturou, nejudikované. Vycházet budu tedy někdy pouze z nalezených článků a z internetových zdrojů.

Smyslem této novely je slovy důvodové zprávy výrazné omezení dvoukolejnosti výkonu rozhodnutí a exekuce ve prospěch exekutorů, které má znamenat rychlejší a efektivnější výkon exekučních titulů, neboť exekutoři disponují pravomocemi umožňující jim flexibilnější postup.²⁴

Podle nové právní úpravy jsou k soudnímu výkonu rozhodnutí ponechány pouze věci, které jsou vymezeny v § 251 odst. 2 OSŘ.²⁵ Rozhodnutí v ostatních věcech je možno vykonat pouze prostřednictvím exekutora. Další změnou je, že soud pověřuje exekutora pouze formou opatření, nikoliv formou usnesení. Novela EŘ zakotvuje i další změny, jako je například předžalobní výzva, slučování exekucí, postižení účtu a mzdy manžela, správa nemovitosti, neveřejný elektronický rejstřík zahájených exekucí a jiné. Oproti tomu změny insolvenčního zákona spočívají pouze ve zpřesnění pojmů.

Prezident exekutorské komory ČR Jiří Prošek v článku zveřejněném na portálu exekutorské komory novelu jednoznačně vítá a shledává v ní modernizaci exekuce. Vyzdvihuje převážně její pozitiva a její celkový přínos.²⁶

Naopak poměrně kriticky se k ní v průběhu legislativního procesu vyjadřoval Svoboda, když například uváděl, že připravovaná novela nerespektuje rovnost zbraní a bez racionálního důvodu zvýhodňuje oprávněného na úkor

²³ Zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí.

²⁴ Důvodová zpráva k zákonu, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., Sněmovní tisk 537/0

²⁵ Od 1. 1. 2013 soud nařizuje a provádí pouze výkon těchto rozhodnutí: a) o výchově nezletilých dětí, b) nejde-li o exekuční titul, který lze vykonat podle správního řádu nebo daňového řádu, c) je-li podán návrh na vyklizení bytu nebo místnosti se zajištěním bytové náhrady, d) o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným, e) orgánů Evropských společenství⁷, f) jde-li o cizí rozhodnutí.

²⁶ <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/811-jiri-prosek-novelu-jednoznacne-vitam-19-09-2012?w=>

povinného, nezabezpečuje skutečně účinný systém soudní jurisdikce nad průběhem exekucí a rovněž poukazoval na hrozící riziko kritiky a sankcí ze strany Evropského soudu pro lidská práva.²⁷

2.3 Právní zásady výkonu rozhodnutí a exekuce

Obecné základní zásady civilního řízení se uplatňují i v řízení exekučním. Povahou exekučního řízení je však podmíněno, že některé se prosazují výrazně intenzivněji a jiné jsou naopak potlačeny. Přesné vymezení zásad exekučního řízení je obtížné, jednotlivé druhy a způsoby exekucí se podstatně odlišují a jsou proto ovládány odlišnými zásadami.²⁸

Zahájení exekučního řízení ovládá **zásada dispoziční**, řízení je zahajováno pouze na návrh. Další postup řízení ovládá **zásada oficiality**, z níž pro účastníka vyplývá, že není třeba jeho dalších procesních úkonů pro naplnění účelu řízení a pro soud či exekutora z ní vyplývá povinnost konat tak, aby řízení směřovalo k naplnění účelu. Na rozdíl od nalézacího řízení jde o řízení, v nichž se **jednání zásadně nekoná**. Další zásadou uplatňovanou při výkonu rozhodnutí i exekuci je **zásada přiměřenosti**, může být nařízen jen v rozsahu vymáhaného plnění, případně nižším, pokud jej takto navrhl oprávněný.²⁹

I přesto, že řízení exekuční mají svůj hlavní účel ve vynucení plnění, neznamená to, že by povinný byl v jeho průběhu zcela zbaven svých procesních práv. Některá práva vyplývají přímo z jeho procesního postavení, jako například právo podat odvolání³⁰, právo podat návrh na odklad výkonu rozhodnutí nebo jeho zastavení³¹, právo podat odporovou žalobu³² nebo četné případy poučovací povinnosti soudu o možnosti využít svých procesních práv. Jde o **obranu povinného**. Od ní je třeba odlišit **ochranu povinného**, při ní jde o to, aby došlo k uspokojení práv oprávněného, ale do práv povinného nebylo zasaženo nadměrně či nepřiměřeně. Příkladem ochrany je zejména to, že nelze vymáhat jinými než zákonem taxativně stanovenými způsoby výkonu rozhodnutí a exekuce. Dále to je

²⁷ SVOBODA, Karel, *Nad návrhem na zavedení výhradně exekutorské exekuce* In: Právní fórum 5/2011

²⁸ SCHELLEOVÁ, I., LAMKA, R. *Exekuce v zrcadle právních předpisů I. Průběh exekučního řízení*. 1. vyd. KEY Publishing, 2007, s. 18

²⁹ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 476 a 477

³⁰ § 254 odst. 5 OSŘ

³¹ § 266 a § 268 OSŘ

³² § 267a OSŘ

např. stanovení částek, které nesmí být sraženy při výkonu srážkami ze mzdy či stanovení věcí, které nesmí být zabaveny při výkonu nebo exekuci prodejem movitých věcí.³³

Dalšími zásadami vyplývajícími ze zvláštní povahy vykonávacího řízení jsou **zásada přednosti**, **zásada pořadí** (priority) a **zásada poměrného uspokojení** (proporcionality). Tyto zásady se uplatňují při řešení střetů různých pohledávek, k němuž dochází při současném uplatňování více pohledávek nebo je uplatňuje současně více oprávněných. Zásadou přednosti zákonodárce vyjadřuje zájem na přednostním uspokojení některých pohledávek před ostatním (příkladem jsou některá ust. OSŘ³⁴). Zásada priority dává přednost pohledávce v závislosti na časovém pořadí.³⁵ Zásada proporcionality znamená uspokojení pohledávek ve výši odpovídající jejich vzájemnému poměru³⁶ a použije se v případě, že nedojde k uspokojení pohledávek v plné výši.³⁷ Někdy mohou být v tomtéž řízení uplatněny všechny tři tyto zásady.³⁸

Při exekuci podle EŘ se zásady uplatňují shodně, respektive odlišně. Jako příklad odlišného uplatnění může být uvedena **zásada pořadí exekučních případů**³⁹, která sleduje, aby soudní exekutoři prováděli exekuce v pořadí a neupřednostňovali případy pro ně výnosnější.

Základní zásady správy daní jsou vyjádřené v § 5 až 9 DŘ a v konkrétních případech se promítají do textu celého zákona, který je nutné v tomto směru interpretovat a aplikovat.⁴⁰ Promítnutí zásady přiměřenosti⁴¹ je zmíněno konkrétně v § 175 odst. 2 DŘ, kde je stanoveno, že „*správce daně zvolí způsob vymáhání*

³³ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 476 a 477

³⁴ Podle ust. § 280 odst. 2 OSŘ jsou zvýhodněny pohledávky výživného při výkonu rozhodnutí nebo exekuci srážkami ze mzdy nebo jsou zvýhodněny pohledávky v některých skupinách u prodeje nemovitosti ve smyslu ust. § 337 c odst. 1 OSŘ či § 338 ze odst. 1 OSŘ při výkonu rozhodnutí prodejem podniku.

³⁵ Viz např. § 280 odst. 3 a § 309 OSŘ.

³⁶ Viz. např. poslední věta za středníkem § 280 odst. 3 OSŘ „*nestačí-li částka na ně připadající k plnému uspokojení, uspokojí se poměrně*“ nebo poslední věta § 309 odst. 2 „*nestačí-li pohledávka z účtu povinného k uspokojení všech vymahatelných pohledávek se stejným pořadím, uhradí se poměrně*“.

³⁷ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 478

³⁸ Jako příklad lze uvést srážky ze mzdy pro přednostní a nepřednostní pohledávky, z nichž některé mají stejné pořadí. SCHELLEOVÁ, I., LAMKA, R. *Exekuce v zrcadle právních předpisů I. Průběh exekučního řízení*. 1. vyd. KEY Publishing, 2007, s. 21

³⁹ Stanovena § 46 odst. 3 EŘ.

⁴⁰ LICHNOVSKÝ, O., ONDRÝSEK, R. a kolektiv, *Daňový řád*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 382

⁴¹ § 5 odst. 3 DŘ

nedoplatku tak, aby výše nákladů spojených s vymáháním, které bude daňový subjekt povinen uhradit, nebyla ve zjevném nepoměru k výši nedoplatku.“, tedy uplatnění zásady ovlivňuje volbu způsobu vymáhání⁴².

Obdobný princip, tedy použití obecných zásad, platí i pro zásady exekuce prováděné podle SŘ.

2.4 Předpoklady exekuce

2.4.1 Exekuční tituly

„Základním předpokladem exekučního řízení je exekuční titul.“, dle názoru Grossové.⁴³

Titulem může být rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu a musí splňovat několik podmínek. Především musí být vykonatelné, tedy vynutitelné státní mocí. Vynutitelnými cestou exekuce jsou jen taková rozhodnutí, která stanovují povinnost k plnění v právním smyslu, tedy povinnost něco dát, něco konat, něčeho se zdržet nebo něco strpět – dare, facere, omittere, pati.⁴⁴

Titulem se rozumí listina, jež má předepsanou formu a je jí uložena určité osobě povinnost něco v určité době splnit. Každý titul tedy musí splňovat náležitosti, které jsou formální a materiální povahy. Právě tyto náležitosti činí titul vykonatelným.⁴⁵

Vykonatelnost není pojem totožný s pojmem právní moc. Vykonatelnost rozhodnutí spočívá v jeho přímé vynutitelnosti prostřednictvím státní moci nebo pod jeho kontrolou. Okamžik, k němuž se rozhodnutí stává vykonatelným, se nazývá nabytím vykonatelnosti. Vykonatelnost nelze zaměňovat s možností vykonat rozhodnutí některým z exekučních prostředků uvedených v části šesté OSŘ.⁴⁶

Tituly pro výkon rozhodnutí podle OSŘ jsou uvedeny v § 274 OSŘ, podle EŘ jsou uvedeny v § 40 EŘ.

⁴² Způsoby vymáhání správcem daně jsou stanoveny v § 175 odst. 1 DŘ a jsou jimi: daňová exekuce, zabezpečení vymáhání prostřednictvím soudu nebo soudního exekutora, uplatněním v insolvenčním řízení a přihlášením do veřejné dražby.

⁴³ GROSSOVÁ, M. *Exekuce na peněžitě plnění v současné právní praxi*. 5. aktualiz. a dopl. vydání Praha: Linde, 2007. s. 23

⁴⁴ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 479

⁴⁵ TRIPES, A., *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 16

⁴⁶ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., akt. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 294-295

Tituly pro správní exekuci, resp. exekuci podle SŘ, jsou uvedeny v § 104. Zde v podstatě platí, že správní orgány vymáhají zejména rozhodnutí, které vydaly v rámci svých řízení v prvním stupni. A zároveň platí ve smyslu ustanovení § 105 odst. 1 a § 106 odst. 3 SŘ, že se pro exekuci, vybírání a evidenci peněžitých plnění uplatní postup pro správu daní, neboť předmětem správy daní jsou dle § 2 odst. 1 a 3 DŘ příjmy veřejného rozpočtu, resp. peněžitá plnění. Současně podle ustanovení § 4 DŘ se tento zákon nebo jeho jednotlivá ustanovení použijí v případě, neupravuje-li jiný zákon správu daní, správu pohledávek státu, jinak. Správcem daně je dle ustanovení § 10 DŘ každý správní orgán, případně i jiný orgán, pokud jej zvláštní zákon v příslušném rozsahu zmocňuje k výkonu správy daní. Postavení správce daně tak mohou mít i další orgány v případech, že zvláštní zákon stanoví procesní postup dle DŘ při správě dalších peněžitých plnění nebo jejich placení. Daňovou exekucí lze vymáhat exekuční tituly stanovené § 176 DŘ.

2.4.2 Exekuční orgány

Jak bylo výše předesláno, lze se v praxi setkat s různými exekučními orgány. Vedle soudů a exekutorů provádějí exekuci i další oprávněné orgány (exekuční správní orgán podle SŘ, správce daně podle DŘ).

Exekuční správní orgán, správce daně a orgán v postavení správce daně vystupují ve dvou pozicích, jednak jako exekuční orgán vystupující ve vrchnostenské pozici vůči zúčastněným osobám⁴⁷ a jednak mohou být oprávněnými osobami, a to když žádají o provedení exekuce soud nebo exekutora a zde jsou v rovnocenném postavení s ostatními účastníky.⁴⁸

2.4.3 Účastníci řízení

Účastníky řízení jsou oprávněný a povinný. Oprávněným je ten, komu z exekučního titulu vyplývá právo na plnění. Povinným je pak ten, kdo má podle titulu plnit.

Jestliže došlo pro vydání titulu pro výkon k přechodu práv nebo povinností (singulární nebo universální sukcese), nebrání to tomu, aby byl titul vykonán

⁴⁷ LICHNOVSKÝ, O., ONDRÝSEK, R. a kolektiv, *Daňový řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 397

⁴⁸ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 115

ve prospěch nabyvatele práv nebo proti nabyvateli povinností, přechod práv či povinností je ovšem nutno kvalifikovaným způsobem prokázat. V případě majetku patřící do společného jmění manželů, je účastníkem řízení i manžel povinného. Dále mohou v řízení vystupovat v různém procesním postavení i další osoby, např. plátce mzdy, peněžní ústav nebo jiný dlužník povinného v postavení poddlužníka, vydražitel či další osoby. Vedlejší účastenství však není při výkonu rozhodnutí připuštěno.⁴⁹

Procesní vymezení účastníků (formální aktivní a pasivní legitimaci) je nutno odlišovat od jejich aktivní či pasivní legitimace v exekučním řízení. Aktivně legitimovaným k podání návrhu na exekuci je v některých případech také orgán, který vydal vykonávané rozhodnutí.⁵⁰

2.4.4 Procesní podmínky

Exekuční řízení předpokládá existenci určitých podmínek, které musí být splněny, aby mohla být exekuce nařízena a prováděna. Tyto podmínky jsou stanoveny zákonem.⁵¹

V případě, že jde o neodstranitelný nedostatek procesních podmínek, nesmí být exekuce nařízena a řízení je zastaveno.⁵² Mezi neodstranitelné podmínky patří nedostatek pravomoci soudu, nedostatek věcné příslušnosti soudu, překážka věci zahájené a překážka věci rozsouzené a způsobilost být účastníkem řízení.⁵³

2.5 Střety exekucí, střet exekučního a insolvenčního řízení

2.5.1 Střet výkonů rozhodnutí a exekucí

V předcházejících částech jsem uvedl různé druhy a způsoby exekucí, výčet exekučních orgánů i vymáhaných exekučních titulů i různost právních zásad uplatňovaných v těchto řízeních. Z uvedeného rozsahu vyplývá, že zákonitě musí docházet také k jejich střetu. Tento střet je upraven zákonem č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí.

⁴⁹ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 494-495

⁵⁰ § 105 odst. 2 SŘ, § 175 DŘ

⁵¹ TRIPES, A., *Exekuce v soudní praxi*. 3. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 9

⁵² SCHELLEOVÁ, I., LAMKA, R. *Exekuce v zrcadle právních předpisů I. Průběh exekučního řízení*. 1. vyd. KEY Publishing, 2007, s. 18

⁵³ TRIPES, A., *Exekuce v soudní praxi*. 3. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 9

2.5.2 Střet výkonu rozhodnutí s konkursním řízením a vyrovnáním

Než přistoupím k řešení otázek týkající se střetu exekučního a insolvenčního řízení podle stávající právní úpravy, považuji za vhodné zmínit úpravu tohoto střetu v dřívější úpravě (pro rozlišení současné a dříve platné právní úpravy⁵⁴ budu o úpravě podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, [dále jen ‚ZKV‘], mluvit jako o ‚úpravě ZKV‘). K objasnění některých otázek střetu exekučního a insolvenčního řízení na tomto místě mě vede několik důvodů. Jedním z nich je, že exekuční řízení bylo tehdy upraveno odlišným způsobem, než je v současné době. Dalším důvodem je i odlišnost tehdejší úpravy insolvenčního práva. Podrobněji se sice budu zabývat insolvenčním řízením v dalších kapitolách mé práce, ale pro upřesnění musím již nyní uvést některé podrobnosti ohledně insolvenčního řízení, které by spíše patřily až do dalších kapitol. „*Insolvenčním řízením rozumíme všechna zvláštní soudní řízení, jejichž předmětem je projednání úpadku a jeho důsledků*“, jak uvádí Zoulík úvodem svého článku⁵⁵ a dále pokračuje, že je často pro ně používáno označení ‚*konkursní*‘, ‚*vyrovnávací*‘, ‚*kolektivní projednání*‘, či některá další.

ZKV představoval obnovení nutných právních institutů v nových podmínkách, měl však mnoho nedostatků a mezer, byl mnohokrát novelizován. Představoval v našich podmínkách první etapu z dvouetapového opětovného zavedení insolvenčního práva v postkomunistických zemích. V druhé etapě byl nahrazen trvalejší a kompletní úpravou zahrnující moderní trendy, kterou je i náš insolvenční zákon z roku 2006.⁵⁶

Střet exekučního a insolvenčního v úpravě ZKV zmiňuji i proto, že otázky střetu obou řízení jsou obdobně řešeny v ZKV a současná právní úprava v podobě zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), (dále jen ‚InsZ‘) vychází právě ze ZKV. Střet v úpravě ZKV vedl také k vytvoření řady judikátů Nejvyššího soudu ČR, na které odkazuje i současná právní úprava. A navíc i nově judikovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR se stále opírají o principy obsažené v dřívějších rozhodnutích zmiňovaného soudu. Toto považuji

⁵⁴ Tedy úpravy exekučního řízení podle OSŘ v tehdy pl.zn., u daňové exekuce platil zák. č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, správní exekuci upravoval zák. č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád). Konkursní řízení a vyrovnání bylo upraveno zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání.

⁵⁵ ZOULÍK, F., *Vývoj insolvenčních řízení*. In: Právní fórum, rok: 2009, číslo: 4

⁵⁶ Tamtéž

za další důvody, které dostatečně vyjadřují důležitost, proč se o tomto dřívějším střetu budu zmiňovat.

„*Vztah exekučního a konkurzního* (tohoto termínu užívá Tripes v citované publikaci) *řízení se projevuje v tom směru, že právní účinky prohlášeného konkurzu dopadají i na probíhající exekuční řízení*“, a dále Tripes uvádí, že účinky prohlášení konkursu mají značný vliv na průběh exekučního řízení. Účinky prohlášení konkursu se ale v průběhu doby platnosti ZKV měnily.⁵⁷

Exekučního řízení se týkalo ustanovení § 14 odst. 1 písm. c) ZKV, které upravuje přerušení exekučního řízení z důvodu prohlášení konkursu. Začátkem platnosti ZKV se tato řízení přerušovala, s účinností od 1. 6. 1996 se již nepřerušovala.

Podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) ZKV platilo, že po prohlášení konkursu lze nařídit výkon rozhodnutí postihující majetek patřící do konkursní podstaty, nelze ho však provést. Zákaz provedení výkonu platil i pro výkon, v němž měla být uspokojena pohledávka za podstatou⁵⁸. Účastníkem řízení (povinným) byl úpadce, nikoliv správce konkurzní podstaty. Pokud byl konkurs prohlášen na majetek oprávněného, stal se účastníkem řízení na jeho místě správce konkursní podstaty. Tento výkon šlo provést a výtěžek se vyplatil do konkursní podstaty.

Ukončení střetu exekučního a konkursního řízení se týkalo ustanovení § 45 ZKV. I toto ustanovení se během platnosti zákona měnilo. Zachováno zůstalo, že zjištěná pohledávka je exekuční titul. Došlo k posunu okamžiku, od níž je možné vést exekuci, a to doba od právní moci rozvrhového usnesení se posunula až na dobu po zrušení konkursu. Novela také přiznala právní význam popření pohledávky úpadcem. Po změnách tedy bylo možno vést po zrušení konkursu na úpadcovo jmění výkon rozhodnutí na základě seznamu přihlášek pro zjištěné a úspěšně nepopřené pohledávky.

Účinkem povolení vyrovnání stanoveným v ustanovení § 52 odst. 2 ZKV, byl zákaz vést výkon rozhodnutí pro pohledávky, které nemají přednost.⁵⁹ Po

⁵⁷ TRIPES, A., *Exekuce v soudní praxi*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 641

⁵⁸ § 31 odst. 2 ZKV

⁵⁹ § 54 ZKV

povolení vyrovnání bylo možno vést výkon pro pohledávky z pracovních nároků a pohledávky oddělených věřitelů.⁶⁰

⁶⁰ KOTOUČOVÁ, J. *Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002, s. 294

3 ZÁSTAVNÍ PRÁVO JAKO ZVLÁŠTNÍ ZPŮSOB EXEKUCE

3.1 Obecně k zástavnímu právu

Zástavní právo se řadí mezi věcná práva k věcem cizím. V obecné rovině se řadí k institutům zajištění pohledávky a je upraveno v § 152 až 174 občanského zákoníku. Z jeho věcné povahy vyplývá, že jde o právo absolutní, akcesorické, působící erga omnes. Jedná se o nástroj, který slouží k posílení pozice věřitele ohledně zajištění jeho pohledávky a zároveň dlužníka nutí svůj dluh uhradit s vědomím, že pokud dluh neuhradí, bude zástava zpeněžena a použita na úhradu pohledávky.

Jedním ze způsobů vzniku zástavního práva je rozhodnutí soudu, kterým vzniká soudcovské zástavní právo. Rozhodnutím exekutora vzniká exekutorské zástavní právo. Tyto dva instituty jsou příslušnými předpisy označeny jako způsoby výkonu rozhodnutí či exekuce. Dalším způsobem vzniku zástavního práva jsou rozhodnutí správních orgánů. Zástavní práva zřizovaná rozhodnutími těchto orgánů nejsou těmito předpisy označena jako způsoby výkonu rozhodnutí či exekuce. Na tomto místě se budu tedy zabývat pouze soudcovským a exekutorským zástavním právem.

3.2 Soudcovské zástavní právo na nemovitostech

Jedním ze způsobů výkonu rozhodnutí na peněžité plnění je zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech⁶¹ ve smyslu ustanovení § 338b až § 338e OSŘ. Ve vztahu k ostatním způsobům vyjmenovaným v § 258 odst. 1 OSŘ je způsobem zvláštním, a zvláštní je i jeho účel. Soudcovské zástavní právo se zřizuje nařízením výkonu a nepředstavuje formu přímého uspokojení pohledávky⁶², ale sleduje se jím vytvoření právních předpokladů, aby byla tato

⁶¹ Novelou OSŘ provedenou zák. č. 519/1991 Sb. se s účinností od 1. ledna 1992 mezi exekuční prostředky vrátil dříve známý způsob, tj. zřízení exekučního zástavního práva na nemovitostech, jak bylo upraveno ust. § 449 až 457 zákona č. 142/1950 Sb.. Zákonem č. 519/1991 Sb. nebylo však zařazeno soudcovské zástavní právo do taxativního výčtu způsobů výkonu pro peněžité plnění a úprava měla pouhé dva paragrafy (§338a, 338b). Původní nedostatky byly upraveny zák. č. 30/2000 Sb. s účinností od 1. 1. 2001 – viz. TRIPES, A., *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 573 a 574

⁶² K uspokojení ze zástavy zřízené soudcovským zástavním právem slouží výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti.

pohledávka v budoucnu uspokojena s větší jistotou a efektivněji. Má funkci zajišťovací, oprávněný získává hmotně procesní postavení zástavního věřitele⁶³.

Z tohoto postavení plyne pro věřitele několik výhod.⁶⁴ Jednak takto provedené zajištění pohledávky znamená, že soudcovské zástavní právo působí proti každému dalšímu smluvnímu nabyvateli nemovitosti. Další výhodou je lepší pořadí při rozvrhu rozdělované podstaty. Dle mého názoru se ještě výrazněji projevuje význam postavení zástavního věřitele získaného zřízením zástavního práva v insolvenčním řízení. Tímto aspektem se budu dále zabývat proto podrobněji v kapitole páté.

Soudcovské zástavní právo jako zajišťovací prostředek vzniká právní mocí usnesení soudu. Může vzniknout pouze k nemovitostem⁶⁵ a k bytům a nebytovým prostorům jako jednotkám⁶⁶, nikoli ale k jednotkám bytových družstev. Musí jít o nemovitosti ve vlastnictví povinného, může být zatížen i jeho spoluvlastnický podíl na nemovitosti.⁶⁷ Soudcovské zástavní právo se vztahuje na nemovitost se všemi jejími součástmi a příslušenstvím.⁶⁸

Soudcovské zástavní právo musí být zapsáno do katastru nemovitostí. O tom, že byl podán návrh na zřízení soudcovského zástavního práva k nemovitosti, soud vyrozumí příslušný katastrální úřad, který o zahájení vykonávacího řízení zapíše poznámku. Pořadí soudcovského zástavního práva je určeno dnem, kdy k soudu došel návrh na jeho zřízení.

Výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva je proveden jeho nařízením. Pro nařízení výkonu je rozhodující stav ke dni podání návrhu ohledně vlastnictví nemovitosti.

⁶³ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. II. díl. 7. Vydání. Praha: C. H. Beck. 2006, s. 1682

⁶⁴ TRIPES, A., *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 578

⁶⁵ tj. k pozemkům nebo ke stavbám spojeným se zemí pevným základem (§ 119 odst. 2 OZ)

⁶⁶ zákon č. 72/1994 Sb.

⁶⁷ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 562

⁶⁸ § 338c odst. 1 OSŘ

3.3 Exekutorské zástavní právo na nemovitostech

Exekutor může jako zajišťovací prostředek na peněžité plnění nařídít exekutorské zástavní právo na nemovitosti, pokud to je účelné pro provedení exekuce.⁶⁹ Exekutorské zástavní právo na nemovitosti je upraveno v § 69a EŘ.⁷⁰

K účelu tohoto způsobu exekuce uvádí Kasíková: „*Účelem exekuce zřízením exekutorského zástavního práva je zajistit pohledávku oprávněného do doby, než bude realizován jiný způsob exekuce anebo, než bude pohledávka povinným zaplacená. Tento způsob exekuce by měl soudní exekutor zvolit vždy, když v katastru nemovitostí zjistí, že povinný je vlastníkem nemovitosti a nemá dosud informace o tom, zda má povinný účet s dostatkem finančních prostředků anebo pobírá mzdu a lze očekávat, že vzhledem k výši pohledávky a přihlášených pohledávek bude brzy exekuce provedena.*“⁷¹ Exekutorské zástavní právo má povahu zajišťovacího institutu a lze ho jako takový považovat i za určitý vstřícný krok vůči povinnému. Exekutor není vázán návrhem oprávněného a může vydat exekuční příkaz⁷² o zřízení zástavního práva i bez jeho podnětu.

Exekutorské zástavní právo k nemovitosti evidované v katastru nemovitostí vzniká doručením exekučního příkazu o zřízení exekutorského zástavního práva příslušnému katastrálnímu úřadu. Pokud se jedná o nemovitosti, které nejsou předmětem evidence v katastru nemovitostí, vzniká zástavní právo k této nemovitosti až právní mocí exekučního příkazu.

Den vzniku je rozhodující pro pořadí jeho vzniku. Pokud jich vzniklo v tentýž den několik, mají stejné pořadí. Pokud ale bylo pro vymáhanou pohledávku již dříve zřízeno zákonné nebo smluvní zástavní právo, pak se jeho pořadím řídí exekutorské zástavní právo.

Exekutorské zástavní právo zaniká zaplacením a rovněž právní mocí rozhodnutí, kterým se ruší exekuční příkaz o jeho zřízení, nejpozději ale zaniká skončením exekuce.

⁶⁹ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 562

⁷⁰ Do EŘ zakotveno až novelou provedenou zák. č. 286/2009 Sb.

⁷¹ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 292

⁷² Musí splňovat náležitosti stanovené v § 48 EŘ. Další náležitostí je přesná specifikace nemovitosti.

3.4 Střet soudcovského zástavního práva s konkursem

Obdobně jako v podkapitole 2.5.2. zde uvedu, jak byl řešen střet výkonu rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitostech s insolvenčním řízením v úpravě ZKV. Exekutorské zástavní právo v době platnosti ZKV ještě nebylo do EŘ zakotveno.

Soudcovským zástavním právem se získávalo výhodnější postavení oddělených věřitelů ve smyslu ustanovení § 28 ZKV. Pohledávky oddělených věřitelů byly uspokojovány ze zpeněžení zajištěných věcí, práv či pohledávek. Uspokojení bylo do 70 % výtěžku na ně připadajícího a neuspokojenou část bylo možno uspokojit v rozvrhu. Zpeněžením zástavy zástavní práva oddělených věřitelů zanikla.

V ZKV byl střet soudcovského zástavního práva s konkursem řešen v ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) a písm. f).

Dle ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) nebylo možno provést výkon rozhodnutí, který by postihoval majetek patřící do konkursní podstaty. Výkon rozhodnutí bylo možné ale nařídit. Z ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) ZKV in fine bylo patrné, že po prohlášení konkursu nebylo možno nabýt právo na oddělené uspokojení.

Z ustanovení § 14 odst. 1 písm. f) ZKV vyplývalo, že pokud bylo získáno právo na oddělené uspokojení v posledních dvou měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu anebo po podání tohoto návrhu, tak zaniká. V případě, že již došlo k realizaci, patřil výtěžek do konkursní podstaty.

4 INSOLVENCE

Úvodem této kapitoly bych chtěl uvést, že se v ní nebudu zabývat pojmem v jeho užším smyslu⁷³, tedy insolvenčí jako úpadkem, ale jako pojmem ve smyslu širším, tedy jako insolvenčním řízením. Tak tomu bylo ostatně i předchozím textu ohledně exekuce a tak tomu bude i v dalších kapitolách mé diplomové práce.

4.1 Insolvenční řízení

Obsáhlejší definici spolu se základním nástinem průběhu insolvenčního řízení vytvořil Chalupa: „*Insolvenční řízení je zvláštní druh soudního řízení, jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící dlužníkův úpadek a způsob jeho řešení. Insolvence je specifickým soudním řízením, které v sobě zahrnuje prvky řízení nalézacího a vykonávacího. V insolvenčním řízení jsou uplatňovány pohledávky věřitelů za dlužníkem, tyto jsou autoritativně zjišťovány nebo popírány a zjištěné pohledávky následně i uspokojovány.*“⁷⁴

Charakteristickou zvláštností insolvenčního řízení je, že nejde o tzv. univerzální exekuci, není k němu třeba exekuční titul. Podmínky nutné k tomu, aby mohlo proběhnout, se zjišťují v jeho průběhu a následně se pak pokračuje realizací potřebných opatření. Týká se ale situací, při nichž je nutné, aby jim byly přizpůsobeny jak hmotně právní principy, tak procesní zásady. Cílem je dosáhnout majetkového uspořádání mezi větším počtem subjektů tak, aby se krizová situace vyřešila. Řešení může být sanační či likvidační, ale jde o řízení jednotné. Nejdřív se v něm rozhoduje o existenci úpadku a pak se stanoví způsob řešení, a ten se i realizuje. Pro tato specifika je třeba insolvenční řízení považovat za zvláštní, samostatný druh civilního procesu.⁷⁵

Důvody zvláštní úpravy plynou z toho, že se řeší stav, při němž dlužník má závazky vůči řadě věřitelů a není v jeho možnostech, aby je všechny splnil. Za této situace nelze porušení práv či nesplnění povinností přiměřeně postihnout obvyklými prostředky. Právo na spravedlivý proces, jež spočívá mimo jiné v získání exekučního titulu po řízení, které zaručuje rovné možnosti stran, a jeho

⁷³ Pojmu insolvence v užším smyslu je běžně používáno jako synonymum úpadku (InsZ používá tento český výraz pro tento termín), či ještě užším smyslu, tedy jako ekvivalent platební neschopnosti podle testu likvidity, tedy úpadku podle testu likvidity. Pojem solvence neboli solventnost vyjadřuje schopnost plnit finanční závazky.

⁷⁴ HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. s 287

⁷⁵ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 40

následné exekuci, musí být modifikováno. Při použití standardních prostředků by byl favorizován jen některý věřitel či menšina věřitelů (ten či ti, kteří jsou v předstihu či jsou ekonomicky silnější nebo postupují tvrdě) na úkor věřitelů ostatních. Proto vznikl nový druh procesního řešení pro úpadkové situace, kdy jde o to, „aby všichni věřitelé jednoho dlužníka, který je v úpadku, byli uspokojeni relativně rovnoměrně a spravedlivě.“⁷⁶

Insolvenční řízení je právním prostředkem sloužícím pouze k řešení úpadku a nesmí být využito k jiným cílům, zejména je vyloučeno jeho využití jako běžné vymáhání peněžitých pohledávek, aniž by byl dlužník v úpadku.⁷⁷ K účelu insolvenčního řízení se vyjádřil Vrchní soud v Praze takto: „V § 1 deklarovaným účelem insolvenčního zákona a insolvenčního řízení není vytváření podmínek pro zánik nefunkčních obchodních společností, ale řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka některým ze zákonem stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů. Na tom nic nemění skutečnost, že případné rozhodnutí o zamítnutí dlužníkovy insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku dle § 144 odst. 1 IZ, jež se opírá o splnění všech zákonných podmínek v tomto ustanovení kumulativně stanovených, či rozhodnutí o zrušení konkursu dle § 308 odst. 1 písm. d) IZ, je podkladem pro výmaz dlužníka z obchodního rejstříku, když k jeho výmazu (i k předchozímu dokončení jeho likvidace) může dojít bez toho, že by taková rozhodnutí byla vydána.“⁷⁸

4.2 Prameny úpadkového práva

4.2.1 Vývojové etapy insolvenčního práva

„Ke vzniku společenské potřeby insolvenčních řízení je třeba splnění určitých, převážně ekonomických předpokladů. Zejména je k tomu třeba rozvinuté peněžní hospodářství, odpovídající rozsah a úroveň trhu a volný pohyb obyvatelstva s možností vícestranných právních styků“⁷⁹, uvádí Zoulík. Autor

⁷⁶ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 589

⁷⁷ Tamtéž, s. 592

⁷⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 6. 2009 sp. zn. KSHK 41 INS 423/2009, 1 VSPH 105/2009

⁷⁹ ZOULÍK, F., *Vývoj insolvenčních řízení*. In: Právní fórum, rok: 2009, číslo: 4,

však v tomto svém článku vyjadřuje nesouhlas s koncepcí, v jejímž pojetí „*římská univerzální exekuce byla ‚společným předkem‘ jak exekuce, tak konkursu, které se z ní vydělily a diferencovaly*“ a pouze připouští, že „*některé instituty římského procesu mohly působit na vývoj novodobého řízení.*“⁸⁰

Zoulík následně ve své publikaci člení vývoj insolvenčních řízení na vývojové období ‚předklasické‘, ‚klasické‘⁸¹ Následná vývojová období nazývá jako: ‚náhradní řešení socialistického práva‘, ‚zákon o konkursu a vyrovnání z roku 1991 a jeho vývoj‘ a ‚moderní vývojové trendy‘. Do posledního období řadí insolvenční zákon z roku 2006 (účinný od 1. 1. 2008).⁸²

4.2.2 Současná právní úprava

Základním pramenem celé právní úpravy týkající se úpadkového práva je:

- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (**insolvenční zákon**), ve znění pozdějších předpisů.
 - Podle tohoto zákona probíhají všechna řízení zahájená po 1. 1. 2008. Pro všechna řízení zahájená do 31. 12. 2007 platil zákon č. 328/1991 Sb., **o konkursu a vyrovnání**, ve znění pozdějších předpisů. Tato řízení se podle něho dokončují i v současné době.

Dalšími zákonnými předpisy, které vymezují nové české úpadkové právo, jsou:

- zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, který vymezuje pojmy, kdo může být insolvenčním správcem
- vyhlášky č. 311 až 315/2007, které doplňují právní normy v síle zákona, a které byly publikovány ve Sbírce zákonů v částce 100 rozeslané dne 11. 12. 2007
- nařízení Rady (ES) č. 1346/2000, o úpadkovém řízení, ve znění pozdějších předpisů, kterým se řídí insolvenční řízení s mezinárodním prvkem

⁸⁰ Jako příklad uvádí autor uvedený v předchozím odkazu: „(např. *římský cocursus creditorum dal i jméno základnímu způsobu řešení úpadku*)“.

⁸¹ ZOULÍK, František, *Vývoj insolvenčních řízení*. In: Právní fórum, rok: 2009, číslo: 4,

⁸² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

- judikatura soudů a stanoviska expertní skupiny (S22)
- další obecné právní předpisy **zejména OSŘ**. Na použití je odkazováno přímo v § 7 InsZ. Ve vztahu k InsZ je OSŘ z hlediska úpadkového práva předpisem subsidiárním⁸³.

4.2.2.1 Insolvenční zákon

Představuje komplexní moderní právní úpravu úpadkového práva. Místo řízení konkursního a řízení vyrovnacího, jako dvou samostatných řízení, zavádí jednotné insolvenční řízení. V první fázi tohoto řízení jde především o to, zda existuje úpadek a jak ho řešit. Teprve po rozhodnutí o úpadku se toto řízení diferencuje, a to tak, že pro každý ze způsobů řešení úpadku je zvolen různý postup. Mezi jednotlivými způsoby řešení není nepřekročitelná hranice, protože některé způsoby řešení úpadku se mohou přeměnit v konkurs, a to v případě, že nejsou úspěšné.

Zákon obsahuje celkem 434 paragrafů formálně rozčleněných do tří částí.

Část první – ‚**Obecná část**‘ (§ 1 až § 243) obsahuje úpravu jednotné fáze řízení od podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení po rozhodnutí insolvenčního soudu o tomto návrhu a instituty společné všem způsobům řešení úpadku.

Část druhá – ‚**Způsoby řešení úpadku**‘ (§ 244 až § 418) obsahuje zvláštní ustanovení, věnovaná jednotlivým způsobům řešení úpadku a specifickým výlukám z působnosti zákona. Samostatně jsou zde řešeny úpadky finančních institucí, pro které není přiměřené použít standardní způsoby řešení úpadku z důvodu hromadných účinků úpadku těchto institucí,

Část třetí – ‚**Společná ustanovení**‘ (§ 419 až § 434) obsahuje úpravu některých zvláštních otázek, které jsou zásadně společné všem způsobům řešení úpadku.

Vztah jednotlivých částí je upraven v § 8 InsZ.⁸⁴

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2009 sp. zn. 29 NSČR 7/2008

⁸⁴ Ustanovení části první a třetí tohoto zákona se použijí, jen nestanoví-li tento zákon v části druhé ohledně některého ze způsobu řešení úpadku jinak.

4.3 Zásady insolvenčního řízení

Zásady insolvenčního řízení, podle kterých je toto řízení vedeno, nalezneme v § 5 InsZ. Tyto základní zásady se vztahují nejen na insolvenční soud či insolvenčního správce, ale také na věřitele a další zúčastněné osoby. Zásady stanovené tímto paragrafem InsZ dle Kotoučové „slouží jako nezastupitelné interpretační vodítko pro posuzování otázek, zda procesní úkon provedený v průběhu insolvenčního řízení např. neodporuje cíli insolvenčního řízení.“⁸⁵

Výčet zásad insolvenčního řízení je v InsZ rozdělen do čtyř odstavců a smysl a cíl každé zásady je lehce pochopitelný:

- a) insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedobrovolně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů,⁸⁶

„Povinnost vylíčit v insolvenčním návrhu rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, není splněna tím, že insolvenční návrhovaatel ohledně těchto skutečností odkáže na listinný důkaz, který připojí k insolvenčnímu návrhu jako přílohu.“, takto Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí poukázal na nutnost dodržovat tuto zásadu.⁸⁷ Tato zásada navazuje na ust. § 1 InsZ a je v ní zdůrazněn i požadavek rychlosti průběhu insolvenčního řízení, který se dále odráží v délce lhůt, jak je stanoví InsZ. Některé tyto lhůty jsou velmi krátké.⁸⁸

- b) věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti,⁸⁹
- c) nestanoví-li tento zákon jinak, nelze práva věřitele nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení omezit rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce,⁹⁰

⁸⁵ KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 20

⁸⁶ Citace § 5 písm. a) InsZ

⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2009 sp. Zn. 29 NSCR 7/2008

⁸⁸ Např. lhůta 2 hodin pro zveřejnění oznámení o zahájení insolvenčního řízení, lhůta 7 dnů po podání insolvenčního návrhu pro jeho odmítnutí v případě nedostatků bránících pokračovat v řízení.

⁸⁹ Citace § 5 písm. b) InsZ

⁹⁰ Citace § 5 písm. c) InsZ

- d) věřitelé jsou povinni zdržet se jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon.⁹¹

V souvislosti se zásadou obsaženou v § 5 písm. d) bych uvedl svůj názor, že tato zásada souvisí zcela určitě s dodržováním i porušováním zákazu provádění exekucí. Cílem této zásady je zabránit věřitelům, aby prováděli kroky, které by směřovali k uspokojování jejich nároků mimo režim insolvenčních řízení, protože má zamezit tomu, aby byly poškozovány zájmy dalších insolvenčních věřitelů, tedy zejména těch, kteří dodržují zákon.

Ustanovením § 5 a dalších jsou modifikovány zásada rovnosti účastníků, zásada hospodárnosti, zásada veřejnosti, ústnosti a přímosti, zásada dispoziční a zásada projednací. To, že procesní zásady se uplatňují v insolvenčním řízení modifikovaně, je způsobeno specifičností insolvenčního řízení.⁹²

4.4 Některé pojmy a specifika

4.4.1 Procesní subjekty

Taxativní výčet najdeme v § 9 InsZ. Jsou jimi:

- a) **Insolvenční soud** => je soud, před nímž probíhá insolvenční řízení.⁹³
- b) **Dlužník** => Je kterákoliv fyzická i právnická osoba, která má právní subjektivitu. Dlužník je jedním ze dvou účastníků insolvenčního řízení.⁹⁴
- c) **Věřitelé** => na rozdíl od osoby dlužníka je na straně věřitelů osob vždy více, neboť mnohost věřitelů je podmínka insolvenčního řízení. Věřitelé jsou druhým účastníkem insolvenčního řízení. Věřiteli jsou fyzické nebo právnické osoby, které se domáhají uspokojení své pohledávky vůči dlužníkovi.
- d) **Insolvenční správce**⁹⁵ => zvláštní procesní subjekt se zcela samostatným postavením vůči dlužníkovi i vůči věřitelům, nelze ho považovat za zástupce kohokoli z účastníků. Insolvenční správce je klíčovou postavou řízení, od rozhodnutí o úpadku, bez něho nemůže řízení probíhat.

⁹¹ Citace § 5 písm. d) InsZ

⁹² WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 594

⁹³ § 2 písm. b) InsZ

⁹⁴ § 14 InsZ

⁹⁵ Vymezen ust. § 21 až 45 InsZ a zák. č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích.

- e) **Státní zastupitelství**
- f) **Likvidátor dlužníka**

4.4.2 Další pojmy

Insolvenční rejstřík⁹⁶ => je definován v § 2 písm. i) InsZ. jako informační systém, který obsahuje údaje podle tohoto zákona.⁹⁷ Insolvenční rejstřík je novým institutem, který přinesl InsZ. a předchozí právní úprava jej neznala. V obsahu insolvenčního rejstříku se nachází seznam insolvenčních správců, seznam dlužníků, ale i soudní rozhodnutí, předvolání, vyrozumění nebo jiné písemnosti insolvenčního soudu nebo účastníků insolvenčního řízení, které se zveřejňují v insolvenčním rejstříku současně s jejich doručováním.

Majetková podstata⁹⁸ => Zákon rozlišuje dvě situace. V první, když podá návrh dlužník, ji tvoří majetek, který dlužník vlastní v době zahájení insolvenčního řízení a dále majetek, který dlužník nabude v průběhu insolvenčního řízení. Druhá situace nastává, když insolvenční návrh podá věřitel. V tomto případě ji tvoří majetek patřící dlužníkovi v okamžiku vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka a majetek, který dlužník nabyt v průběhu insolvenčního řízení. Je-li dlužník jen spoluvlastníkem takového majetku, patří do majetkové podstaty jeho podíl na majetku. Do majetkové podstaty patří i majetek, který je ve společném jmění dlužníka a jeho manžela.

Věřitelé => Vyznačují se svojí mnohostí. Jejich okruh bývá široký a proměnlivý, neboť k uplatňování jejich nároků může docházet v průběhu celého řízení, rovněž může docházet i k zániku jejich postavení věřitele z důvodu úspěšného popření pohledávky, popřípadě uspokojení jejich pohledávky, pokud to je přípustné. Rozlišují se jednotlivé subjekty věřitelů, které se souhrnně nazývají **věřitelskými orgány**⁹⁹:

- **Schůze věřitelů**
- **Věřitelský výbor (Prozatímní věřitelský výbor)**
- **Zástupce věřitelů**

⁹⁶ Veřejně přístupný na internetové adrese www.insolvencnizakon.cz nebo www.isir.cz.

⁹⁷ Údaje jsou specifikovány v ust. § 419 až § 425 InsZ.

⁹⁸ Vymezena je ust. § 205 až 230 InsZ.

⁹⁹ Vymezeny v ust. § 46 až 68 InsZ

Věřitelé se dělí na určité **skupiny**. Každá má jiné procesní a hmotněprávní postavení. Specifické postavení mají:

- **Věřitelé podstaty** => neboli věřitelé pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavené. Ti mají nejvýhodnější postavení.
- **Zajištění věřitelé**¹⁰⁰ => tedy věřitelé, jejichž pohledávka je zajištěna některým ze způsobů zajištění, zejména zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitostí, převodem práva nebo postoupením pohledávky. Zajištění věřitelé se uspokojí z výtěžku zpeněžení věci nebo jiné hodnoty, kterou byla jejich pohledávka zajištěna, vždy přednostně před nezvýhodněnými věřiteli.

¹⁰⁰ Definováni v § 2 písm. g) InsZ a dále jsou specifikováni v § 166 InsZ.

5 VLIV EXEKUCE NA INSOLVENCII A NAOPAK

V předcházejících třech kapitolách jsem se zabýval vymezením pojmu exekuce, respektive zástavního práva jako specifického exekučního prostředku, jejich právní úpravou a principy exekučního řízení. Obdobně jsem přistoupil i k insolvenčnímu řízení. U exekučního řízení jde o vynucení uspokojení pohledávky. I v insolvenčním jde o uspokojování pohledávek. Tím jsou si tato řízení do určité míry podobná. Situace v případě existence insolvenčního řízení je ale jiná, daleko komplikovanější. Je tu úpadek, více věřitelů a cílem insolvenčního řízení je úpadek řešit. Také konečný efekt je různý, zatímco exekucí může být vymožena celá částka, u insolvenčního řízení se jedná vždy o uspokojení poměrné, uspokojení vyšší či nižší, ovlivněné samozřejmě i způsobem řešení úpadku. Tedy tím, zda se jedná o řešení likvidační či sanační. Pochopitelně dochází ke střetu těchto dvou řízení. Tématem mé diplomové práce je právě otázka střetu. Než přejdu k tomu, jak je v současném exekučním a insolvenčním právu tato otázka řešena, budu se nejprve zabývat tím, že obě řízení porovnam i ohledně jejich průběhu. Při komparaci ale nejprve vymežím, respektive zúžím, rozsah, v jakém se budu problematikou dále zabývat. Pojmout celou rozsáhlou problematiku střetu exekuce a insolvenčního by bylo složité. Z tohoto důvodu se soustředím jen na předpokládané nejčastěji se vyskytující střety exekuce a insolvenčního řízení. Tedy jen některé způsoby exekuce (jako např. srážky ze mzdy, účty, prodeje movitých věcí a nemovitostí, prodej podniku či soudcovské zástavní právo) a nejčastější způsoby řešení úpadku, tedy konkurs a oddlužení. Nebudu rozsáhle řešit řešení úpadku reorganizací pro jeho malou četnost v praxi. A pouze okrajově se zmíním o střetu insolvence a exekuce na nepeněžitá plnění.

5.1 Komparace exekučního a insolvenčního řízení

5.1.1 Komparace cílů a smyslu obou řízení

Insolvenční právo má důležité funkce na makro i na mikroekonomické úrovni. Insolvenční řízení je jednou z forem exitu hospodářsky neúspěšných subjektů z trhu. Tento exit je integrální a životně důležitou součástí tržní ekonomiky a úlohou insolvenčního práva je zvyšovat efektivnost tohoto exitu tak,

aby se aktiva a další faktory užívané ekonomicky neúspěšnými subjekty dostaly za co nejnižších transakčních nákladů do rukou těch, co je budou schopny využívat efektivněji. Předmětem insolvenčního práva nejsou problémy podnikatelského neúspěchu, ale situace, v nichž existuje mnohost věřitelů a problém společně užívaného zdroje.¹⁰¹

Problém společně užívaného zdroje představuje první typ problému, k jehož potlačení insolvenční právo slouží. Zde jde o to, aby se zabránilo destruktivnímu závodu o majetek dlužníka. Racionální individuální postup jednotlivců, kteří mají práva ke společně užívanému zdroji, může totiž vést k destrukci zdroje jako celku. Jakmile mezi věřitele pronikne informace, že dlužník pravděpodobně nebude mít dostatek majetku k uspokojení všech svých věřitelů, tak má každý věřitel motivaci postupovat co nejrychleji a nejbezohledněji, aby uspokojil svůj individuální nárok a mohl získat i větší individuální užitek. Exekující věřitel či zajištěný věřitel realizující zajištění může dokonce odejmout společnosti část majetku klíčovou pro zachování provozu podniku a následně může zkolabovat hodnota zbývajících majetku společnosti. Prvním účelem insolvenčního práva je těmto ztrátám zabránit a to tím, že odejme jednotlivým věřitelům individuální právní prostředky k vymáhání jejich nároků a nahradí je kolektivním procesem insolvenčního řízení. Problém společně užívaného zdroje také osvětluje, proč právní definice úpadku vyloženě požaduje, aby byla prokázána i pluralita věřitelů.¹⁰²

Druhým podstatným účelem insolvenčního práva je navodit stav, v němž bez ohledu na nesourodost nároků na majetek dlužníka bude s jeho aktivy naloženo pokud možno stejně efektivním způsobem, jakým by s nimi naložil homogenní vlastník - jediný investor. Druhým problémem, kterému čelí věřitelé a další nositelé nároků na majetek dlužníka, je **problém nesourodých nároků na majetek dlužníka**.¹⁰³

Tyto dva výše zmíněné účely insolvenčního práva se týkají subjektů, ohledně nichž je vedeno insolvenční řízení. Tedy jde o řešení problémů, které nastanou u jednotlivých insolventních dlužníků – ex post účinky insolvenčního práva. Podstatnější z pohledu ekonomiky jsou ale ex ante účinky, tedy způsob,

¹⁰¹ RICHTER, T. Insolvenční právo. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 128-130

¹⁰² Tamtéž, s. 131

¹⁰³ Tamtéž, s. 132

jakým pravidla insolvenčního práva působí na chování dlužníků, kteří v úpadku nejsou.¹⁰⁴

Výše jsem uvedl funkce insolvenčního práva a nyní s ohledem na výše uvedené srovnám exekuci a insolvenční řízení, a to z pohledu postupu uplatňovaného ve vymáhání a uspokojování pohledávek, neboť výsledný cíl obou řízení je shodný. V exekučním i insolvenčním řízení jde o to, aby byla pohledávka uspokojena. Řízení se ale odlišují a z tohoto důvodu podléhají odlišnému právnímu režimu.

Postup civilně právní exekuce se skládá z nalézacího soudního řízení, v němž je zodpovězena otázka, zda a v jaké výši je dlužník věřiteli zavázán, a z řízení, v němž je rozhodnutí z nalézacího řízení, proti dlužníkovi vynuceno. Děje se to konverzí dlužníkovu majetku nebo jeho části na peníze a z takto získaných peněz jsou uspokojeny pohledávky. V případě více věřitelů platí pro pořadí pravidlo ‚kdo dřív přijde, ten dřív mele‘. S ohledem na problémy společně užívaného zdroje, které nastávají při pochybnostech věřitelů o dlužníkově solventnosti, insolvenční právo tento individuální postup nahrazuje postupem kolektivním, tedy insolvenčním řízením. Tento postup má řadu podobných charakteristik, protože se jedná o postup uspokojování pohledávek jen kolektivizovaný. I v něm se zjišťuje, zda a jaké výši je dlužník jednotlivým věřitelům zavázán. K tomu slouží proces přihlašování, přezkumu a popírání pohledávek – jakési zhuštěné a kolektivizované nalézací řízení. I v insolvenčním řízení je třeba identifikovat a zajistit dlužníkův majetek, z něhož budou pohledávky uspokojovány. K tomu slouží institut majetkové podstaty a proces soupisu dlužníkovu majetku do této podstaty. Přihlášené a přezkoumané pohledávky jsou z majetkové podstaty uspokojovány a to podle způsobu řešení úpadku. Lze to provádět i stejným způsobem jako ve vykonávacím řízení mimoinsolvenčním, tedy konverzí majetku na peníze a vyplacením takto získaných peněz věřitelům.¹⁰⁵

Richter uvádí pravidla, která nemají paralelu při vymáhání a uspokojování pohledávek mimo rámec insolvenčního řízení. Za prvé jde o: *„Jedná se jednak o pravidla o neúčinnosti transakcí směřujících k individuálnímu uspokojení jednotlivých věřitelů v období předcházejícím zahájení formálního insolvenčního*

¹⁰⁴ RICHTER, T. Insolvenční právo. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 133

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 190 - 191

řízení, případně ke zvýhodnění některého věřitele oproti jiným pro účely následujícího insolvenčního řízení.¹⁰⁶ Za druhé jde o „pravidla, která jednotlivé věřitele zbavují práva individuálního postupu, a nutí je tedy respektovat kolektivní povahu řízení a participovat na něm.“¹⁰⁷ Uvedená pravidla vyplývají z kolektivní povahy insolvenčního řízení a „naopak úspěšnost kolektivního procesu insolvenčního řízení je do značné míry podmíněna existencí a vynucením těchto pravidel.“¹⁰⁸

Závěrem této části bych chtěl zmínit také úpadky, označované též jako spotřebitelské, které jsou v poslední době stále čtenější, a je jimi preferován sociální účel před účelem ekonomickým. Účelem je osvobodit dlužníka od dluhů. Cílem tohoto způsobu je snaha vyloučit nebo zmírnit negativní dopady působení úpadku na další život dlužníka a využít přitom veškeré majetkové zdroje, které dlužník má k dispozici.

5.1.2 Srovnání uplatňovaných pohledávek v exekuci a insolvenční

Předmětem exekuce mohou být pouze pohledávky předepsané vykonatelným exekučním titulem, tento titul je základním předpokladem exekuce. Jejich obecné náležitosti a charakteristiku jsem popsal v podkapitole 2.4.1., zabýval jsem se jimi v celém rozsahu, jak mohou být vymáhány při různých exekucích. V obdobném rozsahu, tedy co do druhů pohledávek, mohou být uplatňovány i v insolvenčním řízení. K uplatnění zde není třeba titul, ale věřitelé také musí svou pohledávku uplatnit, aby se stali účastníky insolvenčního řízení a mohli ji úspěšně uspokojit.

V insolvenčním řízení mohou věřitelé svou pohledávku vůči dlužníkovi uplatnit dvěma způsoby. Prvním a základním je uplatnění prostřednictvím přihlášky. Pohledávky za podstatou¹⁰⁹ a pohledávky, které jsou postaveny na roveň pohledávkám za podstatou¹¹⁰, nemusí být přihlašovány a věřitelé je uplatňují kdykoli v průběhu řízení vůči insolvenčnímu správci a pokud je

¹⁰⁶ RICHTER, T. Insolvenční právo. 1. vyd. Praha : ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 192

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 192

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 192

¹⁰⁹ Taxativně vymezeny jsou v ust. § 168 InsZ. Tyto pohledávky mají různou povahu, ale vznikají až po zahájení řízení nebo k jejich vzniku dochází v důsledku zahájení řízení. Jsou to např. náklady správce a jeho odměna, náklady spojené se správou podstaty, daně a poplatky splatné během řízení, atd.

¹¹⁰ Vymezeny jsou v § 169 InsZ., jde např. o některé pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců (mzdové nároky, nárok na odstupné) aj.

dobrovolně nesplní, může být na jejich plnění žalován. V § 170 InsZ jsou uvedeny pohledávky, které zákon nedovoluje přihlásit.¹¹¹

V insolvenčním řízení se uplatňuje proti dlužníkovi pohledávka přihláškou pohledávky, nikoliv žalobou. Podání přihlášky má na běh promlčecích a prekluzivních lhůt stejný vliv, jako podání žaloby, tedy staví jejich běh. Přihlášky se podávají již od zahájení insolvenčního řízení a nejdéle lze přihlášku podat do konce lhůty, která je na uvážení soudu a určí ji soud v rozhodnutí o úpadku v rozpětí 30 až 60 dnů. Jedná se o propadnou lhůtu, kterou soud nemůže prominout a její zmeškání má vliv na ztrátu postavení věřitele v insolvenčním řízení. Přihláška se podává pouze na předepsaném formuláři, který je k dispozici v insolvenčním rejstříku, jiný způsob přihlášení pohledávky není možný. U zajištěných pohledávek je nutné, aby věřitel doložil spolu s přihláškou i jejich zajištění. Přihlašují se i pohledávky, které jsou vymáhány exekucí či výkonem rozhodnutí. Ze všech přihlášených pohledávek vytvoří insolvenční správce seznam. Ten se přezkoumává při přezkumném jednání, kdy může dlužník i insolvenční správce popírat pravost, výši i pořadí přihlášených pohledávek. Výsledkem přezkumného jednání je seznam nepopřených pohledávek, který se stává exekučním titulem.

5.1.3 Komparace průběhu

V předcházející podkapitole jsem již průběh řízení v základních rysech naznačil. Nyní se soustředím na tato řízení z pohledu, který je důležitý pro jejich střet.

Nejprve začnu **exekucí**. Výkon rozhodnutí má dvě základní fáze: nařízení výkonu rozhodnutí a provedení výkonu rozhodnutí. U některých způsobů výkonu rozhodnutí může po provedení výkonu ještě následovat rozvržení výtěžku. Tyto fáze se objevují s určitými modifikacemi i u exekuce prováděné exekutory a při daňové exekuci.

Výkon rozhodnutí může začít pouze na návrh oprávněného. Návrh musí vedle obecných náležitostí podání stanovených v § 42 odst. 4 OSŘ obsahovat i náležitosti vyplývající z ustanovení § 261 OSŘ. Při vymáhání peněžitých plnění oprávněný navrhuje soudu i způsob, jakým má být výkon rozhodnutí proveden,

¹¹¹ Např. úroky, úroky z prodlení vzniklé po úpadku, mimosmluvní sankce, smluvní pokuty, náklady účastníků vzniklé účastí v insolvenčním řízení atd.

a v návrhu tak musí být i další informace umožňující provedení výkonu rozhodnutí navrhovaným způsobem (např. plátce mzdy u srážek ze mzdy). V návrhu může být současně navrženo i více způsobů. Obligatorní přílohou návrhu je titul pro výkon rozhodnutí s vyznačenou doložkou vykonatelnosti (ta nemusí být vyznačena v případě, že titul pochází z nalézacího řízení u 1. stupně téhož soudu). Podobně i exekuční řízení je zahájeno dnem, kdy exekutorovi byl doručen návrh oprávněného. V návrhu podaném exekutorovi ale oprávněný nenavrhuje způsob, jakým má být exekuce provedena Stejně je tomu, pokud správce daně vymáhá prostřednictvím soudu nebo exekutora. Pokud ale vede daňovou exekuci sám a vymáhá své rozhodnutí, pak zahajuje řízení z vlastního podnětu. Totéž platí i u správní exekuce podle SŘ.

Soud výkon nařizuje usnesením.¹¹² S nařízením jsou spojeny účinky, které se však liší podle způsobu provedení výkonu stanoveném ve výroku tohoto usnesení. Výkon rozhodnutí ale může být nařízen pouze v rozsahu, který určil oprávněný a který postačuje k uspokojení vymáhaného plnění. Proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí lze podat odvolání. Do 31. 12. 2012 byla nařizována soudem i exekuce podle EŘ, po novele účinné od 1. 1. 2013 soud exekutora pověřuje provedením exekuce a nečiní to rozhodnutím, proti němuž by bylo přípustné odvolání. Daňová exekuce se nařizuje vydáním exekučního příkazu, čímž je zahájeno exekuční řízení. Také exekuční správní orgán nařizuje exekuce na nepeněžitá plnění vydáním exekučního příkazu.

Nařídít a provést lze exekuci jen způsobem uvedeným v zákoně.¹¹³ Jednotlivé způsoby jsou taxativně vyjmenovány a to v ustanoveních § 258 OSŘ, § 59 EŘ, § 112 SŘ a § 178 odst. 5 DŘ. Nejširší výčet je obsažen v OSŘ, téměř totožný výčet je v EŘ. Ve SŘ jsou uvedeny pouze způsoby exekuce na nepeněžitá plnění a v DŘ způsoby exekuce na peněžitá plnění. Vzhledem k tématu práce se v dalším textu zaměřím zejména způsoby výkonu rozhodnutí a exekuce na peněžitá plnění a pouze okrajově se budu zabývat způsoby na nepeněžitá plnění. Mezi způsoby výkonu rozhodnutí a exekucí na peněžitou povinnost se řadí srážky ze mzdy, příkázání pohledávky, správa nemovitosti, prodej movitých věcí a nemovitostí, postižení podniku, pozastavení řidičského oprávnění¹¹⁴, postižením

¹¹² § 254 odst. 1 OSŘ

¹¹³ Tuto zásadu stanoví § 257 OSŘ a § 58 odst. 1 EŘ.

¹¹⁴ Způsob pouze podle § 59 odst. 1 písm. g) EŘ. Nově zařazen od 1. 1. 2013.

jiných majetkových práv¹¹⁵ a zřízení soudcovského či exekutorského zástavního práva k nemovitostem. Výkon rozhodnutí ukládajících jinou povinnost než zaplacení peněžité částky lze provést těmito způsoby: vyklizením, odebráním věci, rozdělením společné věci, provedením prací a výkonů. Exekuci na nepeněžité plnění taktéž předvedením a ukládáním donucovacích pokut. Mezi způsoby výkonu rozhodnutí prodeje zástavy patří prodej zastavených movitých a nemovitých věcí, věcí hromadných, souborů věcí a bytů nebo nebytových prostorů ve vlastnictví, příkázání zastavené peněžité pohledávky a postižení zastavených jiných majetkových práv.

Způsob provedení určuje soud v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí a to podle návrhu povinného. Exekutor určuje způsob exekuce exekučním příkazem a v něm může být stanoveno i několik způsobů současně či postupně. Způsob provedení daňové exekuce je určen ve výroku exekučního příkazu vydaném správcem daně, stejně určuje způsob i exekuční správní orgán.

V souvislosti s prováděním výkonu rozhodnutí je třeba zmínit dva pojmy, tedy arrestatorium a inhibitorium. S těmito pojmy se nesetkáváme pouze při soudním výkonu, ale při exekuci prováděné dalšími exekučními orgány, a to v podstatě ve stejné podobě. Podstatou arrestatoria¹¹⁶ je „*zákaz, který soud nebo soudní exekutor uloží poddlužníkovi, vyplatit pohledávku (kterou vůči poddlužníkovi má povinný) povinnému.*“¹¹⁷ Bez tohoto institutu by nebylo možno u některých způsobů výkon rozhodnutí nebo exekuci vůbec realizovat. Jde o způsoby, u kterých se setkáváme s tzv. poddlužníkem neboli dlužníkem povinného. Inhibitorium¹¹⁸ je pak institut, jehož „*podstata spočívá v zákazu, který se ukládá povinnému, aby svými hodnotami, které jsou předmětem výkonu nebo rozhodnutí, jakkoli nakládal.*“¹¹⁹ Cílem je zamezit povinnému zbavovat se majetku nebo jej znehodnocovat (např. i zatížením nějakým právem) a tak mařit úspěšné provedení exekuce.

¹¹⁵ Způsob pouze podle § 178 odst. 5 písm. d) DŘ.

¹¹⁶ Arrestatorium se ukládá např. podle § 282 odst. 1 OSŘ, § 304 odst. 1 OSŘ nebo § 49 odst. 3 OSŘ.

¹¹⁷ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 499

¹¹⁸ Inhibitorium lze nalézt např. v ustanovení § 282 odst. 3 OSŘ, § 304 odst. 3 OSŘ, § 313 odst. 1 OSŘ a v § 49 odst. 3 EŘ.

¹¹⁹ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, s. 499

Exekuci lze provést, tedy přímo uspokojit vymáhané plnění, až po právní moci usnesení o jeho nařízení či právní moci exekučního příkazu, a to se děje konkrétním postupem specifickým pro určený způsob exekuce.

Exekuční orgán by při provádění exekuce měl postupovat bezodkladně. Může však dojít k odkladu nebo mohou být řešeny incidenční spory, což znamená, že se nařízená exekuce dočasně neprovádí. Zákonem jsou stanoveny i situace, kdy se exekuce přerušuje nebo ji provádět nelze. Právě zákaz provedení exekuce je důsledkem střetu s insolvenčním řízením.

Ke skončení exekuce dochází několika způsoby. Nejočekávanějším je uspokojení vymáhaného plnění. Pokud plnění vymoženo není, hovoří se o marnosti výkonu či o jeho bezvýslednosti.¹²⁰ Od skončení je třeba odlišit zastavení z některého taxativně vyjmenovaného důvodu v příslušném předpisu.

Nyní se tedy budu věnovat **insolvenčnímu řízení**. Insolvenční řízení, jako jednotné řízení, je rozděleno na dvě základní fáze. V první fázi je třeba zjistit, zda vůbec existuje úpadek a jak ho nejvýhodněji řešit. Následně v druhé fázi, tedy po té, co bylo vydáno rozhodnutí o úpadku, se řízení diferencuje.¹²¹ V dalším textu se přidržím tohoto členění, ač nemá oporu v samotném zákoně a jeho charakter je čistě pomocný, ale vzhledem k tématu mé diplomové práce se s tímto členěním ztotožňuji.

Insolvenční řízení se zahajuje pouze na návrh, který může podat dlužník nebo věřitel.¹²² V případě, že jde o hrozící úpadek, může insolvenční návrh podat jen dlužník. S podáním insolvenčního návrhu je spojena povinnost zaplatit zálohu na náklady insolvenčního řízení až do částky 50 000,- Kč a výše této zálohy závisí na úvaze insolvenčního soudu. Insolvenční návrh musí kromě obecných náležitostí podání obsahovat i náležitosti stanovené InsZ¹²³. Mezi podstatné náležitosti vedle označení insolvenčního navrhovatele a označení dlužníka, řadíme rozhodné skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka. Důležitým procesním parametrem je požadavek, aby byl insolvenční návrh opatřen úředně ověřeným či zaručeným elektronickým podpisem osoby, která návrh podala. Tento parametr je důležitý i s ohledem na potencionální právní odpovědnost osoby, která tento návrh

¹²⁰ Např. po 6 měsících skončí blokáce účtu u příkázání pohledávky z účtu.

¹²¹ JANDA, P.; SOUKUP, M., *Insolvenční zákon*. In: Daně a právo v praxi, rok: 2007, číslo: 1, str. 40,

¹²² § 97 InsZ

¹²³ Jsou vymezeny v § 103-107 InsZ.

podala. Návrh, který potřebné náležitosti neobsahuje, dále který je neurčitý nebo nesrozumitelný, insolvenční soud odmítne, aniž by navrhovatele vyzval k jeho doplnění. Soud tak učiní neprodleně, nejpozději do 7 dnů od jeho podání. Nejsou-li k insolvenčnímu návrhu připojeny předepsané přílohy a listinné důkazy, kterých se navrhovatel dovolává, určí insolvenční soud navrhovateli lhůtu k doplnění insolvenčního návrhu. Tato lhůta nesmí být delší než 7 dnů a nebude-li návrh resp. přílohy, v této lhůtě doplněny, insolvenční soud návrh rovněž zamítne. Aktivně legitimován k podání insolvenčního návrhu je pouze ten věřitel dlužníka, který má za dlužníkem již splatnou pohledávku. Z ustanovení § 105 InsZ vyplývá, že věřitel musí současně se svým návrhem podat přihlášku své splatné pohledávky.¹²⁴ S právem věřitele podat insolvenční návrh se pojí odpovědnost za škody nebo jiné újmy (§ 147 InsZ), která by dlužníkovi nebo jinému věřiteli vznikla podáním takového účelového návrhu.¹²⁵

Dlužník má nejen právo podat insolvenční návrh, ale za určitých okolností má povinnost jej podat. Povinnost je upravena v § 98 InsZ a vztahuje se pouze na podnikatelské subjekty.¹²⁶ Škody nebo jiné újmy způsobené nepodaným návrhem se lze domáhat v souladu s ustanovením § 99 InsZ. Podobně jako věřitel se ale také dlužník může dopustit účelového podání insolvenčního návrhu.

Insolvenční řízení je zahájeno dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému insolvenčnímu soudu. Zahájení insolvenčního řízení oznámí insolvenční soud vyhláškou.

Po zahájení řízení může dlužník navrhnout vyhlášení moratoria a tím ještě odvrátit nepříznivé důsledky úpadku. Moratorium znamená, že po dobu jeho trvání nelze vydat rozhodnutí o úpadku, tato doba ale nesmí být delší než 3 měsíce, pouze ve zvláštních případech může být prodloužena o dalších 30 dnů. Dlužník, který je podnikatelem, musí v návrhu na vyhlášení moratoria předložit soudu požadované písemnosti a prokázat souhlas většiny věřitelů. Jsou-li tyto náležitosti splněny, soud moratorium vyhlásí a zveřejní to v insolvenčním rejstříku. Po dobu moratoria jsou zachována omezení vyplývající ze zahájení

¹²⁴ Věřitelé dlužníka, jejichž pohledávka není dosud splatná, nejsou aktivně legitimováni k podání insolvenčního návrhu, ale nevylučuje to jejich možnost přihlásit svojí pohledávku do insolvenčního řízení.

¹²⁵ Označovány také jako „šikanózní“ insolvenční návrhy.

¹²⁶ Podnikatelský subjekt je vymezen v § 2 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění.

insolvenčního řízení, ale dlužníková oprávnění se rozšiřují. Může být ustanoven předběžný insolvenční správce. Moratorium zaniká uplynutím doby, pro niž bylo vyhlášeno, nebo ještě dříve pokud ho zruší soud. Za stejných podmínek může dlužník navrhnout moratorium i před zahájením insolvenčního řízení.

Není-li vyhlášeno moratorium, musí insolvenční soud učinit úkony směřující k rozhodnutí o úpadku, popřípadě o něm rozhodnout. V této fázi může soud učinit nemeritorní rozhodnutí, tj. odmítnut návrh¹²⁷ a nebo zastavit řízení¹²⁸. Meritorními rozhodnutími jsou pak rozhodnutí o úpadku nebo rozhodnutí o zamítnutí návrhu. Pro tato rozhodnutí musí být rozhodující skutečnosti osvědčeny nebo dokázány. Právní mocí rozhodnutí o tom, že dlužník není v úpadku¹²⁹, insolvenční řízení končí v první fázi a druhá fáze nenastává.

Rozhodnutím insolvenčního soudu o úpadku dlužníka končí první fáze insolvenčního řízení a začíná druhá fáze, tak jak jsem si ho pro účel své práce rozčlenil.

5.1.3.1 Způsoby řešení úpadku

Cílem všech způsobů řešení úpadku je uspořádat majetkové vztahy k osobám, které jsou dotčeny dlužníkovým úpadkem a zásadně poměrně uspokojit úpadcovi věřitele a tento cíl jednotlivé způsoby řešení plní odlišně. Lze rozlišit charakter řešení na likvidační a sanační.

Likvidační řešení vede k tomu, že úpadce je vyřazen z ekonomických aktivit. Tímto řešením je **konkurs**. „*Konkurs je způsob řešení úpadku spočívající v tom, že na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak.*“¹³⁰ Konkursem nedochází ale ke ztrátě právní subjektivity úpadce, u fyzické osoby je ale na minimum omezena možnost disponovat se svým majetkem a u právnických osob vede tento způsob řešení úpadku k tomu, že

¹²⁷ Protože nesplňuje stanovené náležitosti.

¹²⁸ Pro zpětvzetí insolvenčního návrhu.

¹²⁹ Rozhodnutí o tom, že dlužník není v úpadku je upraveno v § 158 InsZ.

¹³⁰ § 244 InsZ

následně zaniknou jako právní subjekty. Konkurs je historicky nejstarší formou řešení úpadku a k jeho obecnosti přispívá i to, že veškeré sanační způsoby k němu tvoří alternativu, kterou využíváme pro zvlášť specifické případy či subjekty. Konkursní řízení jako takové je zahájeno až na základě prohlášení konkursu, které vydává insolvenční soud svým rozhodnutím ve formě usnesení. Jde o ‚klíčový bod‘ celého konkursního řízení, neboť právě s ním jsou spjaty naprosto veškeré účinky, které prohlášení vyvolává v právní sféře.¹³¹ Rozsah a dopady těchto účinků jsou velice široké, různorodé a někdy zcela zásadní, a to nejen pro dlužníka a věřitele, ale často i pro třetí osoby. Nejzávažnější a zásadní účinek z pohledu dlužníka lze spatřit ve ztrátě práva jakkoli disponovat s majetkem v majetkové podstatě. Zbývá mu pouze ‚nuda proprietas‘¹³², které ovšem může v dalším průběhu řízení pozbyt zpeněžením podstaty. V InsZ je upraven i **nepatrný konkurs**. Má speciální povahu a může se týkat jen zákonem stanovených případů. Jedná se o zjednodušení a zrychlení postupu konkursu.

Sanační řešení umožňuje další aktivity dlužníka, které mají vést k překonání krize. V zákoně jsou upravena dvě sanační řešení.

Prvním je **reorganizace** určená pro velké podnikatele, která spočívá v úpravě podnikatelské činnosti podle schváleného reorganizačního plánu. *„Reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.“*¹³³

Druhým sanačním způsobem je **oddlužení**, které spočívá v placení podle splátkového kalendáře nebo v prodeji majetkové podstaty. *„Dlužník, který není podnikatelem, může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením.“*¹³⁴ Podat návrh na povolení oddlužení je oprávněn podat pouze dlužník a to na předepsaném formuláři. Podstatou povolení oddlužení je, že dlužník má a ke zpeněžení nabízí majetek, jehož zpeněžením bude uspokojeno alespoň 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů nebo jeho pravidelné příjmy v následujících pěti letech mu dovolí postupně uhradit

¹³¹ Účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem faktického zveřejnění soudního usnesení v insolvenčním rejstříku, které je konkretizováno na určitou hodinu a minutu.

¹³² Tzv. holé vlastnictví.

¹³³ § 316 odst. 1) InsZ

¹³⁴ § 389 odst. 1) InsZ

ve splátkách minimálně 30 % pohledávek nezajištěných věřitelům. Nezajištění věřitelé jsou tedy uspokojeni do jimi schválené výše¹³⁵, zajištění věřitelé jsou v průběhu řízení uspokojeni zcela a zbytek dluhů může být dlužníkovi odpuštěn. Oddlužení schvaluje insolvenční soud usnesením.¹³⁶ Pokud oddlužení neschválí, rozhodne současně o způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem.

Podle způsobu řešení úpadku se diferencuje další průběh insolvenčního řešení až do jeho skončení.¹³⁷ V této souvislosti je nutné uvést, že v dalším průběhu řízení může být způsob řešení změněn, a to v případě, že se původní způsob nepovedlo realizovat. Reorganizace i oddlužení se tak může změnit v konkurs. V průběhu řízení mohou vyvstat sporné otázky, které jsou projednávány jako incidenční spory.

5.2 Vliv exekuce a insolvence a naopak

Popsal jsem jednotlivé fáze exekuce a insolvenčního řízení. Ke střetu může dojít v různých fázích jednotlivých řízení a střet je samozřejmě těmito fázemi ovlivněn. V jednotlivých fázích na sebe tato řízení působí různě. U exekuce bude záležet především na tom, zda je teprve nařizována či je již prováděna. V případě, že už je prováděna, bude záležet na způsobu provádění a její fázi, tedy, zda je realizace na začátku, před ukončením nebo je probíhající exekuční řízení přerušeno, např. při jejím odkladu. U insolvence, či lépe řečeno u insolvenčního řízení, pak z pohledu dopadu obou řízení na sebe navzájem, půjde o to, zda je úpadek zjišťován nebo již byl zjištěn či bylo zjištěno, že neexistuje. V případě řešení zjištěného úpadku pak bude ovlivňujícím faktorem zejména způsob, kterým je úpadek řešen. Zda jde o řešení likvidační či sanační, a dále i tím v jaké fázi se řešení nachází, zda na začátku či před jeho ukončením. Ke střetu samozřejmě může dojít pouze při současné existenci obou řízení. Vzájemné dopady ale mohou mít tato řízení i v případě, že vedle sebe paralelně neprobíhají. Předpokládám, že jejich vzájemný dopad je poměrně významný. Myslím si, že

¹³⁵ Schvalují pouze výši, která má být nižší než zákonem stanovených 30 %.

¹³⁶ Usnesení obsahuje informace pro další fáze řízení, tedy způsob oddlužení, určení majetku mimo majetkovou podstatu, splátkový kalendář a osobu insolvenčního správce. O způsobu oddlužení hlasují na schůzi věřitelů jen nezajištění věřitelé. Rozhodnutí se zveřejňuje v insolvenčním rejstříku. Usnesením o schválení oddlužení jsou vázáni všichni dotčení, tedy dlužník, věřitelé a to i ti věřitelé, kteří s návrhem nesouhlasili a nebo kteří nehlasovali.

¹³⁷ Jednotlivými způsoby skončení se zabývám v kapitole 5.2.2.1.

v některých případech může exekuce svým dopadem vyvolat insolvenční řízení a podobně opačně i po skončení insolvenčního řízení působí ještě insolvence na exekuci. Zároveň se domnívám se, že působení insolvenčního řízení na exekuci je vždy silnější, než je tomu naopak. Vycházím z toho, že zpravidla se nejprve věřitel snaží své závazky řešit exekucí a až teprve, když je věřitelů více a není možnost domoci se plnění dvoustranným způsobem, přichází v úvahu řešení v podobě insolvenčního řízení.

Právní úprava problematiky střetu a vzájemných dopadů obou řízení je řešena v předpisech upravujících tato řízení. V této části mé práce zmíním následující předpisy: InsZ, OSŘ, EŘ, DŘ. Tento výčet samozřejmě není úplný, nicméně pro bližší objasnění problematiky střetu exekuce a insolvenčního řízení jej považuji za hlavní. V následujícím textu, pokud půjde o dopad insolvence na exekuci, začnu zpravidla InsZ. Richter říká: *„Insolvenční řízení je zvláštním řízením, v principu kolektivní exekucí, a jeho právní úprava správy a zajištění dlužníka majetku musí mít jako lex specialis přednost před právní úpravou správy a zajištění dlužníka majetku v exekuci individuální.“*¹³⁸ Aplikační přednost InsZ vyplývá i z ustanovení § 7 odst. 1 InsZ, jak je uvedeno v usnesení Nejvyššího soudu: *„ustanovení občanského soudního řádu se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory použijí jen přiměřeně, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení. Tato zákonná restrikce se samozřejmě vztahuje i na výklad (interpretaci) ustanovení občanského soudního řádu v judikatuře soudů, která má být užitá na insolvenční řízení.“*¹³⁹

Z výše popsaných důvodů rozčlením další kapitoly na jednotlivé podkapitoly.

5.2.1 Vliv exekuce na insolvenční řízení před zahájením insolvenčního řízení

Nejprve na tomto místě začnu definicí pojmu úpadek, neboť existence úpadku má zásadní význam pro průběh insolvenčního řízení. Existují **dvě formy úpadku**, jde o **platební neschopnost a předlužení**. Je třeba upozornit, že společným znakem obou forem úpadku je existence více věřitelů. Pokud podmínka nejméně dvou věřitelů splněna není, zůstávají pro uspokojení

¹³⁸ RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, str. 219

¹³⁹ Usnesení NSČR ze dne 26. 2. 2009 sp. zn. 29 NSČR 7/2008-A-16

pohledávky jen jediného věřitele k dispozici standardní postupy v exekučním respektive vykonávacím řízení.

Zákon konkrétně definuje v § 3 odst. 1 InsZ stav, kdy se dlužník nachází v úpadku. Tento stav nastává, pokud dlužník má více věřitelů, má peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit. To, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, je označováno jako platební neschopnost a je blíže specifikováno v ustanovení § 3 odst. 2 InsZ a to tak, že dlužník zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, dlužník neplní peněžité závazky po dobu delší 3 měsíců a není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníkovi výkonem rozhodnutí nebo exekucí.

Druhou formou úpadku je předlužení, které u právnických osob nastává bez ohledu na to, zda jsou podnikateli či nikoliv, a u fyzických osob, které jsou podnikateli. Předlužení je definováno v § 3 odst. 3 InsZ. Předlužen je dlužník, který má více věřitelů a souhrn jeho splatných závazků přesahuje hodnotu jeho majetku¹⁴⁰, přičemž při stanovení hodnoty majetku se přihlíží i k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku.

InsZ zavádí také pojem **hrozící úpadek**, kterého se může dovolat pouze dlužník a to za účelem příznivějšího řešení své situace v případě, že předpokládá, že nebude schopen splnit podstatnou část svých závazků.¹⁴¹

Pokud je jedním z kritérií dlužníkovy úpadku skutečnost, že výkon rozhodnutí či exekuce by nevedly k uspokojení splatných peněžitých pohledávek dlužníka¹⁴² a toto kritérium vychází z definice dlužníkovy úpadku jako z jeho platební neschopnosti, tedy neschopnosti plnit své peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti, a pokud je základním principem pro řešení úpadku dle InsZ existence nejméně dvou věřitelů dlužníka, pak se domnívám, že exekuce má na insolvenční vliv, resp. může ve svých důsledcích insolvenční vyvolat.

Ustanovení § 98 InsZ stanovuje, za jakých okolností má dlužník povinnost na sebe podat insolvenční návrh. V ustanovení odst. 1) zákonodárce uvádí, že povinnost má podnikatel i tehdy, když byl pravomocně zastaven výkon rozhodnutí nebo exekuce prodejem jeho podniku a to z důvodu, že cena majetku náležející

¹⁴⁰ Pojem majetek je analogicky odvozován od pojmu obchodní majetek, který je definován v § 6 Obchz.

¹⁴¹ § 3 odst. 4 InsZ

¹⁴² § 3 odst. 2 písm. c) InsZ

k podniku nepřevyšovala výši závazků k podniku náležejícího. Tato skutečnost je považována za signál toho, že podnikatel je v úpadku a je tudíž povinen postupovat v souladu se zákonem. Z toho je patrné, že v tomto případě popsaná situace neúspěšné exekuce osvědčuje úpadek a vyvolává nutnost řešení v režimu InsZ. Jedná se navíc o exekuci či výkonu rozhodnutí prodejem podniku, tedy situace u podnikatelů.

V této souvislosti je třeba zmínit i skutečnost, jak se o ní například zmiňují ve svém článku Tušilová a Vavřina, že může být podán insolvenční návrh, jímž mohou být sledovány i cíle neslučitelné se smyslem a účelem insolvenčního řízení, tj. právě například účelové oddalování exekučního řízení.¹⁴³ Ve zkratce lze takovou situaci popsat tak, že dlužník poté, co obdrží exekuční příkaz, podá sám nebo prostřednictvím ‚spřízněného věřitele‘ návrh na zahájení insolvenčního řízení a exekuce musí být do doby, než bude o takovém návrhu rozhodnuto, přerušena.

Tedy závěr: exekuce může vyvolat insolvenční, vliv není zanedbatelný.

5.2.2 Střet exekuce a insolvence

Ke střetu exekuce a insolvence dochází při zahájení insolvenčního řízení. Insolvenční řízení lze zahájit jen na návrh a je zahájeno dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému insolvenčnímu soudu. Zahájení insolvenčního řízení oznámí insolvenční soud vyhláškou, která musí být zveřejněna v insolvenčním rejstříku do 2 hodin poté, kdy soudu došel insolvenční návrh. Pokud dojde v době pracovního klidu nebo v době, kdy zbývají do konce úřední doby méně než 2 hodiny, má soud povinnost zveřejnit vyhlášku nejdéle do 2 hodin od počátku úřední doby nejbližšího pracovního dne.¹⁴⁴

Vyhláška o zahájení insolvenčního řízení se zveřejňuje v insolvenčním rejstříku, čímž dochází k vyrozumění všech věřitelů konkrétního dlužníka o zahájení insolvenčního řízení, jak stanovil vrchní soud¹⁴⁵, a tím dochází k fikci doručení o zahájení insolvenčního řízení se všemi důsledky z toho plynoucími.

Vyrozumění o zahájení insolvenčního řízení, se podle ustanovení § 102

¹⁴³ TUŠILOVÁ, B., VAVŘINA, J., *Problémy právní úpravy vztahu exekuce a insolvenčního řízení*. In: Právní rozhledy. roč. 20, č. 3 (2012)

¹⁴⁴ § 101 odst. 1 InsZ

¹⁴⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 4. 2009 sp. zn. KSSO 38 INS 4953/2008, 3 VSOL 114/2009-P225-9

InsZ, doručuje dalším orgánům a institucím, u kterých se předpokládá, že svou zákonnou činností mohou zasahovat majetkovou podstatu, respektive vést výkon či exekuci na majetek dlužníka¹⁴⁶. Ale jak judikoval Nejvyšší soud „*Okruh subjektů, které mají být o zahájení insolvenčního řízení vyrozuměny zvlášť podle § 102 insolvenčního zákona, se s postavením věřitele (či dokonce známého věřitele) dlužníka nepojí.*“¹⁴⁷ Podle stejného judikátu totéž platí ohledně subjektů vymezených v ustanovení § 139 InsZ.¹⁴⁸

Smyslem vyrozumění o zahájení insolvenčního řízení dle § 102 InsZ je pouze podat informaci o nastalých účincích, jak judikuje Vrchní soud v Praze¹⁴⁹, a insolvenční soud tak nečiní proto, aby orgány a instituce, před nimiž je s dlužníkem vedeno řízení, informovaly ostatní účastníky těchto řízení o zahájení insolvenčního řízení vůči dlužníkovi.

5.2.2.1 Účinky zahájeného insolvenčního řízení a jejich trvání

Účinky související se zahájením insolvenčního řízení nastávají okamžikem zveřejnění vyhlášky. Okamžik zahájení je určen nejen dnem, ale i hodinou a minutou. Od tohoto okamžiku platí účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení. Důležité je zmínit, jak Nejvyšší soud judikoval, že účinky zahájení insolvenčního řízení platí i v případě podání neprojednatelného návrhu.¹⁵⁰

Zákonodárce se vyjádřil k účinkům souvisejícím se zahájením insolvenčního řízení tak, že „*mají především za cíl zajistit dlužníkův majetek způsobem využitelným pro všechny věřitele a tím též umožnit co nejefektivnější řešení dlužníkovu úpadku.*“ Dobu účinků s ohledem na transparentnost a předvídatelnost procesu vztáhl ke zveřejnění informace o zahájení insolvenčního řízení. Zákonodárce zároveň vyjádřil přesvědčení, že jsou vyvážena rizika pro věřitele, kteří podáním insolvenčního návrhu sledují nepoctivé cíle, a to jednak

¹⁴⁶ Konkrétně v ust. § 102 odst. 1 písm. f) InsZ je stanoveno, že podle údajů z insolvenční ho návrhu a jeho příloh má být informován ten soud, správce daně, soudní exekutor nebo jiný orgán, u kterého probíhá výkon rozhodnutí nebo exekuce.

¹⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 9. 2008 sp. zn. KSBR 31 INS 735/2008, 29 NSČR 4/2008-P11-12

¹⁴⁸ Zde jsou uvedeny vybrané subjekty, které má povinnost informovat insolvenční soud o vydání usnesení o úpadku.

¹⁴⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 5. 2009 sp. zn. KSHK 41 INS 4227/2008, 1 VSPH 732009-P26-7

¹⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2009 sp. zn. KSBR 31 INS 1583/2008, 29 NSČR 7/2008-A-16

postihy (§ 147) a dále i tím, že je dána všem věřitelům možnost zapojit se do řízení již ve fázi nalézání úpadku, a rovněž tím, že dlužníkův majetek je chráněn před atakem věřitelů s vykonatelnými pohledávkami a tak je zajištěno následné spravedlivé zacházení s těmito pohledávkami.¹⁵¹

S okamžikem zahájení se pojí procesně právní a hmotně právní účinky, které jsou stanoveny v § 109 až 114 InsZ. Jedná se o ochranu majetkové podstaty před věřiteli a dlužníkem. Z pohledu tématu mé práce se budu v dalším textu zabývat především ustanovením § 109 InsZ.

Pravidlo obsažené v § 109 lze označit jako ‚zákonné‘ nebo též ‚**automatické moratorium**‘. Jeho podstatou je suspendování procesních práv individuálního uspokojení pohledávek věřitelů všech tříd a jeho nahrazení kolektivním procesem uspokojení pohledávek věřitelů v rámci insolvenčního řízení. Toto opatření má dva účely, a to „zabránit případné destrukci hodnoty dlužníkovy majetku jako celku“¹⁵² a za druhé „podporovat princip *par conditio creditorum*, podle něhož jsou pohledávky obecných věřitelů v insolvenční uspokojovány poměrně.“¹⁵³ První z uvedených musí suspendovat práva na individuální uspokojení jak nezajištěných, tak i zajištěných věřitelů. Za druhým účelem by stačilo suspendovat práva na uspokojení obecných a jiných nezajištěných věřitelů.¹⁵⁴ Ale automatické moratorium se „*de facto nevztahuje na pohledávky zajištěných věřitelů, ti mají právo vydávat správci závazné pokyny ohledně jeho zpeněžení.*“¹⁵⁵

Automatické moratorium suspenduje tři typy věřitelského procesu:

1. nová řízení,
2. realizaci existujícího a nabytí nového zajištění,
3. výkon rozhodnutí a exekuci.¹⁵⁶

¹⁵¹ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Sněmovní tisk č. 1120

¹⁵² RICHTER, T. Insolvenční právo. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 211

¹⁵³ Tamtéž, s. 211

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 211

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 223

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 211

Ad. 1. Z ustanovení § 109 odst. 1 písm. a) InsZ vyplývá, že po zahájení insolvenčního řízení se nelze předinsolvenčních pohledávek soukromoprávního charakteru domáhat jinak než přihláškou v insolvenčním řízení.

Ad 2. Ustanovení § 109 odst. 1 písm. b) InsZ stanoví, že „*právo na uspokojení ze zajištění, které se týká majetku ve vlastnictví dlužníka nebo majetku náležejícího do majetkové podstaty, lze uplatnit a nově nabýt jen za podmínek stanovených tímto zákonem, to platí i pro zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech, které bylo navrženo po zahájení insolvenčního řízení.*“ Důležité je zde upozornit na fakt, že i u návrhu na zřízení soudcovského zástavního práva podaného před zahájením insolvenčního řízení a nařízeného až potom v průběhu insolvenčního řízení, není možné uplatnit účinek zajištění. Tento fakt vyplývá z právní věty judikované Nejvyšším soudem ČR.¹⁵⁷

Ad 3. Jak vyplývá z ustanovení § 109 odst. 1 písm. c), po zahájení insolvenčního řízení **lze nařídit, ale nelze provést**, výkon rozhodnutí či exekuci postihující majetek ve vlastnictví dlužníka, který náleží do majetkové podstaty. Toto znění současné právní úpravy stanovené v InsZ je obdobné a do určité míry podobné s právní úpravou stanovenou v dříve platném ZKV v § 14 odst. 1 písm. e). Právě tato dřívější právní úprava nebyla soudy jednotně uplatňována a vykládána, což mělo za následek vydání stanoviska Nejvyššího soudu ČR.¹⁵⁸ Právní věta stanoviska, konkrétně v bodu XXVI., zní: „*I po prohlášení konkursu lze nařídit výkon rozhodnutí pro pohledávku věřitele proti úpadci postihující majetek patřící do konkursní podstaty, výkon rozhodnutí však nelze provést; to platí bez zřetele k tomu, jestli jde o soudní výkon rozhodnutí nebo o daňovou či jinou exekuci.*“ Toto stanovisko se promítá do současné právní úpravy a judikatury, především judikaturou je odkazováno na zmíněné stanovisko.

Na rozdíl od úpravy ZKV, kdy účinky řízení byly vztaženy až k okamžiku prohlášení konkursu, došlo v InsZ k důležitému posunu okamžiku, s nímž se účinky zahájení pojí. Domnívám se, že šlo o posun okamžiku účinků správným směrem a zcela se ztotožňuji s názory zákonodárce a jeho zdůvodněním uvedeným v důvodové zprávě, o němž jsem se zmínil výše v této kapitole.¹⁵⁹

¹⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2011 sp. zn. 29 NSČR 16/2011

¹⁵⁸ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 6. 1998 sp. zn. Cjpn 19/98 (R 52/1998)

¹⁵⁹ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), sněmovní tisk č. 1120

Podle Richtera ale InsZ pokračuje v zasetí představy obsažené již v § 14 odst. 1 písm. e) ZKV a umožňuje nařizovat nové exekuce a pokračovat v započatých exekucích pro případ, že by insolvenční řízení bylo ukončeno nějakým mimořádným způsobem.¹⁶⁰ Dále autor uvádí, že z povahy insolvenčního řízení jako řízení o kolektivním uspokojení věřitelů je evidentní, že insolvenční řízení je ve vztahu k exekučnímu řízení režimem zvláštním, tedy obě řízení nemohou dost dobře probíhat paralelně. I jen skutečnost, že v průběhu insolvenčního řízení lze v exekučních řízeních pokračovat a nová nařizovat, působí řadu problémů. Dochází tím ke zbytečnému zdvojení nákladů v soudním systému a vyvstávají otázky, zda opatření exekučního práva omezují dispoziční práva dlužníka k předmětu exekuce. Dle Richtera exekuční právo v rámci insolvenčního řízení takové účinky nemá a ani mít nemůže, neboť insolvenční řízení má aplikační přednost před řízením exekučním a je v poměru *lex specialis*. Pokud by tomu tak nebylo, bylo by to v rozporu se zásadami insolvenčního řízení v § 5 písm. b) InsZ. Na základě výše uvedeného doporučuje upustit od paralelního vedení exekučního a insolvenčního řízení. Nařizování exekucí nemá význam ani z důvodu umožnění zajištění exekučních titulů a pořadí pro případ, že insolvenční řízení bude v budoucnosti odklizen, když právní úprava stanoví 2 měsíční lhůtu pro odvolání proti rozhodnutí o úpadku.¹⁶¹

Na tuto věc nahlížím stejným způsobem, jak vyjádřil Richter a také považuji za neúčelné nařizování exekucí po zahájení insolvenčního řízení.

Účinky automatického moratoria mohou být zneužívány. Zneužití účinků zákonného moratoria má zabránit ustanovení § 147 InsZ. Podle Richtera toto ustanovení brání zneužití účinků pouze ze strany věřitele, ale neobsahuje dostatečnou ochranu před zneužitím samotným dlužníkem.¹⁶² Podobně Kulková a Erbsová uvádějí, že odpovědnost za insolvenční návrh v § 147 InsZ není pojata obecně, ale zahrnuje pouze odpovědnost za věřitelský návrh.¹⁶³

¹⁶⁰ RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 218

¹⁶¹ Tamtéž, s. 219

¹⁶² Tamtéž, s. 221

¹⁶³ KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 310

Konec účinků automatického moratoria je stanoven v § 109 odst. 5 InsZ. Účinky trvají do právní moci rozhodnutí, kterým bude insolvenční řízení ukončeno. Obsah tohoto rozhodnutí závisí na způsobu, jakým bude úpadek řešen. U konkursu přestanou účinky působit právní mocí rozhodnutí o zrušení konkursu. V případě řešení úpadku oddlužením přestanou platit účinky insolvenčního řízení právní mocí rozhodnutí, jímž bere insolvenční soud na vědomí splnění oddlužení. V případě reorganizace je odlišná úprava oproti konkursu i oddlužení, zde účinky insolvenčního řízení přestanou platit před ukončení celého insolvenčního řízení. Okamžikem ukončení působení účinků je právní moc usnesení insolvenčního soudu o schválení reorganizačního plánu.

O podaném insolvenčním návrhu může být rozhodnuto i jinak než rozhodnutím o úpadku. Výčet ostatních způsobů rozhodnutí o insolvenčním návrhu obsahuje ustanovení § 142 InsZ. Jimi jsou: a) odmítnutí insolvenčního návrhu pro vady, b) zastavení řízení pro nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit nebo který se nepodařilo odstranit, nebo pro zpětvzetí insolvenčního návrhu, c) zamítnutí insolvenčního návrhu, d) zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku dlužníka. Společně pro všechny zde výše vyjmenované způsoby, u nichž nejsou naplněny podmínky pro kladné meritorní rozhodnutí o podaném insolvenčním návrhu a tudíž nedojde k vydání rozhodnutí o úpadku, je možno s odkazem na § 146 a § 147 InsZ konstatovat, že jimi insolvenční řízení končí. Ve smyslu § 109 odst. 5 InsZ jimi v zásadě končí i účinky zahájení řízení a dochází k zániku dosud platných předběžných opatření. K uvedeným zánikům dochází zveřejněním těchto rozhodnutí v insolvenčním rejstříku, to znamená jejich účinností. Soud však může stanovit u konkrétního případu, že k zániku dojde až právní mocí jiného rozhodnutí o insolvenčním návrhu.¹⁶⁴

5.2.2.2 *Střet insolvence a exekuce po rozhodnutí o úpadku*

Z výše uvedeného zřejmé, že v případě způsobu řešení úpadku konkursem a oddlužením, trvají účinky týkající se výkonu rozhodnutí či exekuce i po rozhodnutí o úpadku.

¹⁶⁴ KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 291-292

Otázky střetu exekuce a konkursu jsou dále upraveny v InsZ v následujících ustanoveních takto:

Ustanovení § 266 odst. 1 písm. k) InsZ stanoví, že prohlášením konkursu se nepřerušují řízení o výkon rozhodnutí nebo exekuce. Z odst. 2 uvedeného ustanovení pak vyplývá, že účastníkem řízení zůstává i nadále dlužník.¹⁶⁵ Z tohoto důvodu zůstává dlužník povinným ve vedených výkonech rozhodnutí nebo exekučních řízení. Obdobně platí i pro daňovou exekuci, neboť ta je součástí daňového řízení. Ani tato řízení se nepřerušují.¹⁶⁶

Ustanovení § 266 InsZ v částech týkajících se výkonu rozhodnutí a exekuce je následně modifikováno ustanoveními § 267 InsZ. V odst. 1 uvedeného ustanovení je stanoveno, totožně jako v § 109 odst. 1 písm c), že výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala majetek náležející do majetkové podstaty lze nařídit, nikoliv však provést. Návrh na nařízení výkonu nebo exekuce se i nadále podává proti povinnému. Proti insolvenčnímu správci jej podat nelze a to ani v případě, že povinným má být dlužník. To samé platí pro daňovou exekuci a i pro pohledávku, která nebyla v insolvenčním řízení přihlášena. Pohledávka, která je předmětem řízení o výkon, musí být přihlášena do insolvenčního řízení a pokud by nebyla v konkursu uspokojena, je možno pro ni po zrušení konkursu exekuci provést. Při uplatnění účinku prohlášeného konkursu spočívajícím v nemožnosti provést exekuci je ale nutno rozlišovat, zda se jedná o řízení, kde je dlužník oprávněným nebo o řízení, v němž je povinným. V prvním případě bude dále v řízení na místě dlužníka vystupovat insolvenční správce a vymáhat tak majetek do konkursní podstaty a tuto exekuci půjde provést.¹⁶⁷

Úprava ustanovení § 267 odst. 2 InsZ se vztahuje pouze na zvláštní případy, jak judikuje Nejvyšší soud ČR.¹⁶⁸ Výkon rozhodnutí či exekuci pohledávek za majetkovou podstatou¹⁶⁹ a pohledávek jim na roveň postavených¹⁷⁰ lze nejen nařídit, ale i provést. Kumulativně musí být ale splněny následující podmínky. Výše specifikované pohledávky musí existovat, neuhrazené

¹⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 10. 2010 sp. zn. 25 Cdo 1546/98

¹⁶⁶ § 266 odst. 1 písm. c) InsZ

¹⁶⁷ KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 647

¹⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 10. 2010 sp. zn. 20 Cdo 4397/2008

¹⁶⁹ § 168 InsZ

¹⁷⁰ § 169 InsZ

pohledávky musí být vykonatelné na základě rozhodnutí soudu¹⁷¹ a marně uplynout lhůta k jejich úhradě soudem stanovená¹⁷². Návrh na nařízení výkonu nebo exekuce se v po splnění podmínek podává proti insolvenčnímu správci.

Ustanovení § 267 odst. 3 InsZ je aplikací ustálené judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu a vymezuje úlohu a postavení insolvenčního správce. Jak vyplývá z rozsudku Nejvyššího soudu, je správce konkursní podstaty zvláštním veřejnoprávním orgánem.¹⁷³ Jeho úkolem je zajištění řádného průběhu konkursu. Správce je ustanovován rozhodnutím státního orgánu. Veřejný účel instituce správce konkursní podstaty je nutno spatřovat v akceptaci omezeného veřejného zásahu do řešení majetkových vztahů, jež se dostaly do krizové situace. Jeho opatření představují výkon pravomoci. Výkon správce konkursní podstaty není součástí zaměstnaneckého vztahu, není však ani podnikáním či provozováním jiné hospodářské činnosti.

Ustanovení § 267 odst. 3 InsZ dále zpřesňuje, jak dochází k úhradě závazků či jiných práv, pokud vznikají v průběhu insolvenčního řízení a týkají se majetkové podstaty, nebo z ní mají být uspokojeny. V právní větě rozsudku Nejvyššího soudu ČR je vyjádřeno toto: „*Na základě exekučního titulu získaného proti příslušné osobě ve sporu, v němž vystupovala jako správce konkursní podstaty konkrétního úpadce (z titulu výkonu této funkce), nemůže být výkonem rozhodnutí nebo exekucí nikdy postižen osobní majetek této osoby (majetek správce konkursní podstaty).*“¹⁷⁴ To, že nelze výkonem rozhodnutí či exekucí postihnout osobní majetek insolvenčního správce, platí nejen pro průběh insolvenčního řízení, ale i pro případné nároky uplatňované po ukončení konkursního řízení. Jsou zde ale také stanoveny výjimky¹⁷⁵, kdy k postihu tohoto majetku insolvenčního správce dojít může.

Dle § 267 odst. 4 InsZ okamžikem prohlášení konkursu vstupuje do probíhajícího řízení o výkon rozhodnutí či exekuci insolvenční správce v postavení dlužníka jako oprávněného. Jak judikoval ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud ČR, „*v exekučním řízení, v němž úpadce vystupuje ke dni*

¹⁷¹ § 203 odst. 4 InsZ

¹⁷² § 203 odst. 5 InsZ

¹⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 8. 2009 sp. zn. 32 Cdo 2096/2008

¹⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 9. 2008 sp. zn. 29 Cdo 2225/2008

¹⁷⁵ Jde o pořádkovou pokutu uloženou insolvenčnímu správci dle ust. § 81 odst. 2 InsZ a o případy separace nákladů řízení dle ustanovení § 202 odst. 2 nebo § 203 odst. 4 InsZ.

*prohlášení konkursu jako oprávněný, obdobné výkladové potíže nenastávají, neboť správce konkursní podstaty se účastníkem tohoto řízení stává (místo úpadce) jako osoba, na kterou přešlo oprávnění nakládat s majetkem podstaty (§14 odst. 1 písm. a/ zákona).“¹⁷⁶ Podle InsZ přechází oprávnění nakládat s majetkovou podstatou na insolvenčního správce, to je stanoveno v ustanovení **§ 246 odst. 1 InsZ.***

Účinkem spojeným s prohlášením konkursu, který souvisí se střetem exekučního a insolvenčního řízení, je účinek stanovený v **§ 249 odst. 1 InsZ,** tedy, že vymáhat nároky dlužníka týkající se majetkové podstaty je oprávněn pouze insolvenční správce.

Se střetem exekuce a insolvence souvisí i účinek prohlášeného konkursu, který je stanoven v **§ 248 odst. 1 InsZ,** a to, že dlužníkovi věřitelé mohou svá práva uplatnit jen způsobem a za podmínek stanovených InsZ. Uplatňování nároků mimo insolvenční řízení možné není, a platí to i pro ty věřitele, kteří se účastníky insolvenčního řízení nestali. Jak uvádí Kotoučová¹⁷⁷, musí věřitelé, kteří neuplatnili pohledávku v insolvenčním řízení počítat s tím, že může dojít k jejímu promlčení, respektive s tím, že po ukončení konkursu po splnění rozvrhového usnesení, nemusí dlužníkovi zbýt žádný majetek, z něhož by bylo možné nepřihlášené pohledávky uspokojit.

Účinky prohlášeného konkursu jsou nastaveny tak, aby nedocházelo k neodůvodněnému upřednostňování některých věřitelů. S odkazem na ustanovení **§ 248 odst. 2 InsZ,** zákon prohlašuje za neúčinná práva ze zajištění týkající se majetku podstaty, která vznikla po zahájení insolvenčního řízení a výtěžek získaný zpeněžením majetku podstaty je povinen nabyvatel vydat zpět insolvenčnímu správci. Pokud by si plnění ponechal, jde o bezdůvodné obohacení.¹⁷⁸ K takovému závěru došel ve svém rozsudku i Nejvyšší soud ČR.¹⁷⁹

Z pohledu střetu exekuce a insolvence je třeba v neposlední řadě zmínit i ustanovení **§ 285 odst. 1 písm. a) InsZ.** podle kterého zanikají okamžikem zpeněžení veškeré účinky nařízení exekucí, které se týkají zpeněženého majetku.

¹⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 5. 2000 sp. zn. 20 Cdo 1105/2000

¹⁷⁷ KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).* Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 588

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 588

¹⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 12. 2008 sp. zn. 29 Cdo 2782/2008

U **oddlužení** plněním splátkového kalendáře platí podle ustanovení § 411 InsZ, že po dobu trvání účinků schválení oddlužení nemá nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce postihující majetek ve vlastnictví dlužníka vliv na povinnost dlužníka naložit s příjmy způsobem určeným v rozhodnutí o schválení oddlužení. Patrně s ohledem na relativně dlouhou dobu realizace oddlužení, jak uvádějí Kulková a Erbsová, po celou dobu plnění schváleného splátkového kalendáře, lze sice exekuci postihující příjmy nebo majetek dlužníka nařídit, nelze ji však provést ve prospěch jednotlivého věřitele. Připuštění provedení exekuce by fakticky znemožnilo realizaci schváleného způsobu dlužníkového úpadku. Autorky zde dále vyjadřují názor, že nařízení této exekuce má pro věřitele význam z hlediska získání pořadí a to zejména pro případ, že by dlužník nedosáhl přiznání osvobození od plnění zbytku pohledávek. Tímto výkladem předmětného ustanovení se, jak dále uvádějí, neztotožňují s odlišným výkladem jiných autorů, že exekuci provést lze.¹⁸⁰

U **reorganizace** končí účinky zahájené insolvence na exekuci schválením reorganizačního plánu, dále lze exekuci nejen nařídit, ale i provést. Výkon rozhodnutí nebo exekuci lze vést k vymožení pohledávky stanovené reorganizačním plánem a to za předpokladu, že nebyla popřena.¹⁸¹ V případě, že popřena byla, lze pak exekuci vést pouze v případě právní moci rozhodnutí soudu o zjištění této pohledávky. To je uvedeno v § 361 InsZ.

5.2.2.3 *Shrnutí*

V předchozích dvou podkapitolách bylo podrobně rozebráno insolvenční řízení z pohledu, jak otázku střetu exekučního a insolvenčního řízení řeší InsZ. Podle tohoto zákona tedy platí:

Účinkem zahájení insolvenčního řízení je, že po zahájení lze i nadále nařídit výkon rozhodnutí či exekuci, která postihuje majetek ve vlastnictví dlužníka nebo majetek náležející do majetkové podstaty, avšak tento výkon či exekuci nelze provést. Stejný právní účinek je spojen i s prohlášením úpadku a s prohlášením konkursu. Výjimka je u tohoto způsobu řešení úpadku stanovena

¹⁸⁰ KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 1027

¹⁸¹ § 360 InsZ

ve prospěch pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených na roveň a to v případě, že byly věřitelům přiznány pravomocnými a vykonatelnými rozhodnutími a dále za předpokladu, že insolvenční soud určil rozhodnutím lhůtu k uspokojení těchto pohledávek a dále tento soud rozhodl o části majetkové podstaty, která smí být k jejich uspokojení použita.

V případě, že byla povolena reorganizace, je přípustné nejen nařizovat, ale i provádět výkon rozhodnutí či exekuci, a to v době po účinnosti reorganizačního plánu a pro pohledávky k tomuto účelu stanovené reorganizačním plánem.

V případě řešení dlužníkovra úpadku oddlužením, smí být po povolení oddlužení nařízen i proveden výkon rozhodnutí i na majetek, který má být podle obsahu rozhodnutí o oddlužení použit ve prospěch věřitelů, ale to jen v případě, že jde o nově vzniklé pohledávky, které nebyly a ani nemohly být předmětem oddlužení.

Jestliže insolvenční řízení bylo zahájeno ohledně oprávněného, soud či další exekuční orgán dále pokračuje ve vykonávacím či exekučním řízení s tím, že účastníkem řízení se stane po prohlášení konkursu na místě dlužníka insolvenční správce. Totéž platí, jestliže během insolvenčního řízení došlo k jinému přechodu oprávnění nakládat s majetkovou podstatou z dlužníka na insolvenčního správce.

Výše popsané účinky zahájení trvají do skončení insolvenčního řízení, jak bylo výše uvedeno.

Po celou dobu trvání insolvenčního řízení (resp. v případě reorganizace do doby schválení reorganizačního plánu) platí, až na výše popsané výjimky, zákaz provedení výkonu či exekuce. Majetek postižený exekucí či výkonem rozhodnutí tedy není možné použít k uspokojení oprávněného v exekučním či vykonávacím řízení. Pokud oprávněný získá majetkové plnění je povinen toto plnění vydat, jinak by se jednalo o bezdůvodné obohacení.

5.2.2.4 *Střet v předpisech upravujících exekuční řízení*

Právní úprava problematiky střetu a vzájemných dopadů obou řízení v OSŘ, EŘ, DŘ, SŘ není v rozporu s pravidly o zákazu provedení výkonu či exekuce stanovenými v InsZ.

Ve výkonu rozhodnutí a exekuci dochází v souvislosti s úpravou v InsZ ke změně účastníků. Ohledně procesního nástupnictví lze v zásadě rozlišit dvě situace podle toho, zda dlužník je na straně povinného nebo oprávněného. V případě, že je dlužník na straně povinného, k procesnímu nástupnictví nikdy nedochází. V druhém případě procesní nástupnictví nastává, ale pouze v případě, že je způsobem řešení úpadku konkurs. Prohlášením konkursu přechází na insolvenčního správce oprávnění nakládat s majetkem patřícím do majetkové podstaty a přechází na něj rovněž oprávnění nakládat s právem vymáhaným cestou výkonu rozhodnutí. Insolvenční správce se stává účastníkem řízení na místo dosavadního oprávněného. O procesním nástupnictví se v tomto případě nerozhoduje.¹⁸²

Právní úprava střetu v OSŘ

Podle ustanovení § 260b OSŘ odst. 2 písm. a): „*Návrhu na prohlášení majetku nelze vyhovět, probíhá-li insolvenční řízení, v němž se řeší úpadek nebo hrozící úpadek povinného a po dobu trvání účinku moratoria na majetek povinného.*“

Ustanovením § 261 OSŘ a následujícími je upraveno nařízení výkonu rozhodnutí. Toto ustanovení je rozhodující z pohledu řešení otázky střetu insolvence a exekuce, neboť při zahájení insolvenčního řízení k tomuto střetu prakticky dochází. Z tohoto důvodu se s tímto ustanovením budu zabývat podrobněji, neboť podstatným účinkem zahájení insolvenčního řízení je to, že výkon rozhodnutí lze nařídit, nelze ho však provést. Návrh na nařízení výkonu rozhodnutí však výše uvedeným účinkem dotčen není. Zákaz provést výkon neklade žádné zvláštní požadavky na obsah usnesení o nařízení výkonu. Zákaz provedení platí jen v některých situacích, o kterých jsem se zmínil již výše a dále je ještě zmíním.

Návrh na nařízení výkonu se podává proti dlužníkovi.

Proti insolvenčnímu správci se podává návrh na nařízení výkonu v případě, že se jedná o pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň, a to jen takové, které insolvenční správce neuspokojil v plné výši a včas. Tento výkon lze nařídit a provést i v průběhu insolvenčního řízení

¹⁸² DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2118-2119

avšak jen na základě rozhodnutí, jímž insolvenční soud po právní moci rozhodnutí, kterým byla věřiteli proti insolvenčnímu správci taková pohledávka přisouzena, určil lhůtu k jejímu uspokojení a současně vymezil část majetkové podstaty, která může být k uspokojení této pohledávky použita.¹⁸³

V řízení o výkon, kde vystupuje dlužník jako oprávněný, se prohlášením konkursu stává oprávněným místo dlužníka insolvenční správce¹⁸⁴. Tento výkon lze i provést a jeho výtěžek se vyplátí do majetkové podstaty. Na základě exekučních titulů vzniklých v průběhu insolvenčních řízení proti insolvenčnímu správci pro pohledávky nebo jiná práva, která se týkají majetkové podstaty, nebo která mají být uspokojena z majetkové podstaty, nelze výkon rozhodnutí vést na majetek insolvenčního správce. Toto však neplatí, jde-li o pořádková opatření uložená insolvenčnímu správci v souvislosti s takovými řízeními a rovněž to neplatí ohledně rozhodnutí, jímž bylo insolvenčnímu správci uloženo uhradit náklady řízení, které způsobil svým zaviněním, nebo které vznikly náhodou, která se mu přihodila.¹⁸⁵

Po nařízení výkonu pokračuje soud dále ve vykonávacím řízení z úřední povinnosti bez ohledu na případnou procesní aktivitu či pasivitu oprávněného a to až do doby, dokud není pohledávka oprávněného uspokojena, nebo dokud se nevyčerpá předmět řízení o výkon, nebo dokud není zcela zastaven. Provedení výkonu rozhodnutí je upraveno ustanovením § 265 OSŘ a následujícími. Účinkem zahájení insolvenčního řízení je právě zákaz jeho provedení. Zákazu se budu věnovat v podkapitole 5.2.2.5.

Zpeněžením majetkové podstaty účinky nařízení výkonu zanikají¹⁸⁶, ale pouze v rozsahu, v němž se týkají zpeněžovaného majetku.

Právní úprava střetu v EŘ

Úpravě InsZ odpovídá i úprava obsažená v EŘ. Podle ustanovení § 46 odst. 7 EŘ platí, že nelze-li provést exekuci, exekutor nečiní žádné úkony, jimž se provádí exekuce. V případě již získaného výtěžku z exekuce, exekutor

¹⁸³ Takto lze podle ustanovení § 203 odst. 4, 5 a § 267 odst. 2 InsZ i v průběhu insolvenčního řízení nařídit a provést výkon, ale lze postihnout pouze určený majetek.

¹⁸⁴ § 267 odst. 4 InsZ

¹⁸⁵ § 267 odst. 3 InsZ

¹⁸⁶ § 285 InsZ

vydá usnesení o vydání výtěžku insolvenčnímu správci a po právní moci tohoto usnesení mu jej také fakticky vydá.

Právní úprava střetu daňové exekuce a insolvence

V DŘ je vztah k insolvenčnímu řízení řešen v ustanovení § 242 až § 244, konkrétně daňové exekuce se týká § 243 odst. 1.

Pravidlo podle znění § 109 odst. 1 písmeno c) insolvenčního zákona odpovídá pravidlu dle znění § 243 odst. 1 daňového řádu, kde se připouští po zahájení insolvenčního řízení pouze nařízení, nikoliv již provedení daňové exekuce. Zákaz provedení daňové exekuce platí i po prohlášení konkursu (viz § 267 InsZ). Účinky nařízení daňové exekuce zaniknou, pokud dojde v konkursu ke zpeněžení majetkové podstaty (§ 285 odst. 1 písm. a) InsZ). O zpeněžení se správce daně dozví od insolvenčního správce podle § 300 InsZ. Jiný dopad na daňovou exekuci má reorganizace, kdy lze k vymožení pohledávek, pokud nebyly popřeny, exekuci nejen nařídit, ale i provést. Schválené oddlužení podobné účinky jako reorganizace nemá.¹⁸⁷

S ohledem na účinky zahájení insolvenčního řízení se Taranda domnívá, že zahájení tohoto řízení je zásadním důvodem pro odklad exekuce dle § 181 odst. 1 DŘ minimálně do doby, než bude rozhodnuto o úpadku. Pokud by tak správce daně nejednal a v exekuci pokračoval, vystavuje se možnému riziku, že bude muset vrátet nejen plnění z bezdůvodného obohacení, ale způsobí i škodu s ohledem na nesprávný úřední postup. Autor se odkazuje přitom na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 3213/2009 ze dne 31. 8. 2011.¹⁸⁸

5.2.2.5 Zákaz provedení výkonu rozhodnutí a exekuce

Zákaz formulovaný v § 109 odst. 1 písm. c) a § 267 odst. 1 InsZ, tedy zákaz provedení výkonu rozhodnutí a exekuce, je jedním z nejpodstatnějších účinků střetu insolvenčního a exekučního řízení. Ve fázi provedení se od sebe odlišují nejen jednotlivé exekuce, ale i jejich provedení. Právě v této fázi se odlišují jednotlivé způsoby nejvýrazněji a to i za situace, kdy exekuce probíhá jen

¹⁸⁷ BAXA, J., DRÁB, O., KANIOVÁ, L. a kol. *Daňový řád. Komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 1420 až 1421

¹⁸⁸ TARANDA, P., *Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení a správa daní*. In: *Daně a právo v praxi* (Wolters Kluwer ČR, a.s.), rok: 2012, č. 4, str. 32

samostatně či současně s jinou exekucí nebo výkonem rozhodnutí¹⁸⁹, nikoliv souběžně s insolvenčním řízením. A právě ve fázi provedení exekuce se, a to podle mého názoru nejvýrazněji, projevuje vliv exekuce a insolvenčního řízení a ovlivňuje průběh tím, že exekuci **„nelze provést“**. Provedení výkonu rozhodnutí a exekuce, tedy bezprostřední realizace nařízené povinnosti, se děje postupnými kroky exekučních orgánů, které mají za cíl uspokojit oprávněného. Zákaz provést výkon rozhodnutí nebo exekuci znamená zdržet se těchto kroků. Přičemž u výkonů rozhodnutí či exekucí prováděných stejným způsobem, ale pouze jiným exekučním orgánem, tedy soudem, exekutorem nebo správcem daně, jsou tyto kroky podobné. V dalším textu tedy nebudu rozlišovat podle exekučního orgánu.

Tyto kroky jsou u jednotlivých způsobů provedení zcela odlišné. Při výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u banky, nesmí dát soud příslušné bance pokyn k odepsání peněžních prostředků z účtu povinného, tedy vyrozumět peněžní ústav o tom, že usnesení o nařízení výkonu nabylo právní moci. Takto je to stanoveno i ve stanovisku Nejvyššího soudu ČR.¹⁹⁰ Obdobně to platí i při jiných způsobech výkonu rozhodnutí, například u srážek ze mzdy, kdy taktéž nesmí soud vyrozumět plátce mzdy, že usnesení o nařízení nabylo právní moci.¹⁹¹ Dále soud nesmí vyrozumět o právní moci poddlužníka podle ustanovení § 314 odst. 1 OSŘ (u výkonu rozhodnutí příkázáním jiných peněžitých pohledávek) a § 320 odst. 1 (výkon rozhodnutí postižením jiných majetkových práv). I toto bylo judikováno v usnesení Nejvyššího soudu ČR, na který jsem odkazoval výše.

K exekuci prováděné srážkami ze mzdy exekutorem se vztahuje judikát Nejvyššího soudu ČR, z něho vyplývá, že veškeré finanční prostředky, které exekutor má na svém účtu, ale nepoukázal oprávněnému, musí vydat insolvenčnímu správci ve prospěch majetkové podstaty, bez nároku na úhradu nákladů s vymožením spojených.¹⁹²

Plnění, které poddlužník poskytl oprávněnému na základě pravomocně nařízeného výkonu v době po zahájení konkursního řízení, je plněním bez právního důvodu, k jehož vymožení od oprávněného je aktivně legitimován

¹⁸⁹ Jak jsem uváděl v úvodních kapitolách mé diplomové práce, pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí jsou upravena zák. č. 119/2001 Sb..

¹⁹⁰ Stanovisko XXVI. Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 6. 1998 sp. zn. Cpjn 19/98 (R 52/1998)

¹⁹¹ § 283 OSŘ

¹⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 1. 2012 sp. zn. 20 Cdo 3845/2011

dlužník povinného, nikoliv povinný nebo správce konkurzní podstaty povinného.¹⁹³

Zákaz provést výkon rozhodnutí postihující majetek patřící do podstaty směřuje nejen proti soudu samotnému, nýbrž i proti těm osobám, které jsou na základě usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí povinny tuto exekuci provést.¹⁹⁴

U prodeje movitých věcí a nemovitostí se exekuce provádí tak, že se sepsané věci nebo nemovitosti prodávají v dražbě. Podobné je to u prodeje podniku. Udělení příklepu je úkon, jímž exekuční orgán tuto exekuci provádí. Pokud trvají účinky zahájeného insolvenčního řízení, nejde příklep udělit. Úkonem, který směřuje k tomu, aby usnesení nabylo právní moci, je pokyn k doručení usnesení o příklepu. Po zahájení insolvenčního řízení není doručení účinné. Pokud bylo usnesení o příklepu již doručeno, ale v době po zahájení insolvenčního řízení nedoběhla lhůta k podání odvolání, nenabývá usnesení o příklepu právní moci.

K výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí se vztahuje judikát, kterým došel soud k závěru, „že majetek postižený nařízeným výkonem rozhodnutí (exekucí) není možno použít k uspokojení oprávněného v exekučním řízení, a současně, že takový majetek, může být zpeněžen a použit jen k uspokojení nároků konkursních věřitelů a jiných nároků v rámci konkursního řízení.“¹⁹⁵

Pokud soud rozhoduje při výkonu rozhodnutí prodejem podniku o rozvrhu podstaty a je v této době zahájeno insolvenční řízení, pak soud rozhodne rovněž o uspokojení pohledávky nákladů řízení státu a o vydání zbytku rozdělované podstaty insolvenčnímu správci. Toto usnesení má účinky rozvrhového usnesení.¹⁹⁶

V insolvenčním řízení platí ohledně majetku ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiného majetku náležejícího do majetkové podstaty, zákaz provést i pro exekuci znějící na nepeněžitě plnění.

Při výkonu rozhodnutí odebráním věci¹⁹⁷ nelze věc zahrnutou

¹⁹³ TRIPES, A., *Exekuce v soudní praxi*. 3. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 745

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 747

¹⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 12. 2004 sp. zn. 20 Co 471/2004

¹⁹⁶ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2648

¹⁹⁷ § 345 OSŘ

do majetkové podstaty odebrat, nepřichází vůbec v úvahu pokračování výkonu rozhodnutí odebráním věci ve formě náhradního uspokojení oprávněného¹⁹⁸ a nelze uložit pokutu při výkonu rozhodnutí podle § 351 OSŘ.

Lze ale pokračovat ve výkonu rozhodnutí rozdělením společné věci¹⁹⁹, zde na místě dlužníka (úpadce) je insolvenční správce, neboť při tomto způsobu výkonu mají všichni účastníci pro účely rozvrhu výtěžku prodeje postavení oprávněných. Podobně tomu je, tedy účastníkem se stává správce, u výkonu rozhodnutí reálným rozdělením věci.²⁰⁰

V souvislosti s výkonem rozhodnutí podle § 350 OSŘ²⁰¹, jak podotýká Putna, aby „*např. při titulu pro výkon rozhodnutí znějícím na odstranění stavby proto, že jde o stavbu závadnou, ohrožující život nebo zdraví osob (podle § 135 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v pl.zsn.), bude na správci konkursní podstaty nebo insolvenčním správci, aby ukládanou povinnost splnil dobrovolně; jinak totiž může nést odpovědnost za újmu způsobenou v příčinné souvislosti s tím, že stavba nebyla odstraněna, na majetku, zdraví nebo životě osob.*“²⁰² V případě, že by náklady na odstranění stavby neúměrně zatížily majetkovou podstatu nebo se tato částka v podstatě nenachází vůbec, doporučuje stejný autor, insolvenčnímu správci postup podle § 227 InsZ, tedy vynětí takového majetku z majetkové podstaty a tím umožnění pokračování ve výkonu rozhodnutí, ovšem s výjimkou vymožení pohledávek s tím spojených.

Tím, že exekuci nelze provést, nastává obdobná situace, jako by byl proveden odklad.²⁰³ Zákaz provedení exekuce ve své podstatě představuje princip, podle kterého není možné současné uspokojování oprávněného z exekuce a věřitele v insolvenčním řízení.

Závěrem k této problematice je možno říci, že v této fázi, tedy ve fázi provedení exekuce, jsou dopady insolvence na průběh exekučního řízení poměrně výrazné. Zásadní jsou pak poté, když zpeněžením majetkové podstaty, zanikají účinky nařízených exekucí.

¹⁹⁸ Výkon rozhodnutí podle § 347 OSŘ.

¹⁹⁹ Výkon rozhodnutí podle § 348 OSŘ.

²⁰⁰ Výkon rozhodnutí podle § 349 OSŘ.

²⁰¹ Zastupitelné plnění u provedení prací a výkonů.

²⁰² In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2711

²⁰³ TRIPES, A., *Exekuce v soudní praxi*. 3. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 748

5.2.2.6 *Střet zástavního práva a insolvence*

V kapitole 3. nazvané ‚Zástavní právo jako zvláštní způsob exekuce‘ jsem rozebíral dva specifické exekuční prostředky na peněžitá plnění, tedy výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitostech a exekutorské zástavní právo na nemovitostech. K prvnímu z nich, po analýze podstaty a funkcí, se vyjádřil Fiala tak, že nespĺňuje základní roli způsobů výkonu rozhodnutí, tedy nevede k uspokojení oprávněného, a je třeba důsledně respektovat jeho hmotně právní důsledky a „jde tedy o jeden ze způsobů zřízení zástavního práva. Použité adjektivum ‚soudcovské‘ jen dokládá, že k jeho vzniku vedlo rozhodnutí soudu.“²⁰⁴ Takto i já budu k soudcovskému a exekutorskému právu na nemovitostech přistupovat a budu o něm mluvit dále jako o zástavním právu. U zástavního práva lze spatřovat působení insolvence na exekuci, ale i působení opačné.

Nejprve tedy k prvnímu směru. Působení insolvence na zástavní právo je totožné jako působení výkonů rozhodnutí a exekucí prováděných jiným způsobem, tedy že je lze po zahájení insolvenčního řízení nařídít, ale nelze je provést. Specifikum zástavního práva pouze spočívá v tom, že splývá nařízení a provedení výkonu. S odkazem na § 109 odst. 1 písm b) a c), jak judikoval Nejvyšší soud ČR, je ale třeba nabýt zástavní právo před zahájením insolvenčního řízení, jinak se právo na zajištění nenabývá.²⁰⁵ Podobně se o tom vyjadřuje Sprinz ve svém článku.²⁰⁶

Nyní se zaměřím na opačný směr, tedy jak exekuce působí na insolveni. V tomto směru vnímám působení exekuce na insolveni jako pozitivní. Toto působení spočívá v tom, že zástavním právem získává věřitel postavení zástavního věřitele a postavení zástavního věřitele je výhodné zejména za situace mnohosti věřitelů za současného nedostatku pro uspokojení majetku. Zástavním právem se

²⁰⁴ FIALA, J., *Soudcovské zástavní právo – způsob zajištění, nebo způsob exekuce?* In: Právní fórum, rok: 2005, číslo: 6, strana: 219

²⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2011 sp. zn. KSPH 39 INS 4718/2009, 29 NSČR 16/2011-P8-23

²⁰⁶ SPRINZ, P., *Zřízení (soudcovského) zástavního práva po zahájení insolvenčního řízení.* In: Právní fórum, rok: 2012, číslo: 8

v insolvenčním řízení získává postavení zajištěného věřitele spojené s výhodami při uspokojování z majetkové podstaty.

Jako výhody věřitelů, jejichž pohledávka je zajištěna majetkem náležejícím do majetkové podstaty, Sprinz uvádí konkrétně to, že zajištění věřitelé mají podle § 204 odst. 1 InsZ obecně právo na to, aby jejich pohledávka byla uspokojena a to kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení. V konkursu např. platí, že výtěžek ze zpeněžené nemovitosti je zásadně určen pro zástavního věřitele a tím se zvyšuje jeho šance na získání plnění na příslušnou pohledávku. U reorganizace odkazuje stejný autor na § 348 odst. 1 písm d) InsZ, u oddlužení splátkovým kalendářem pak odkazuje na § 398 odst. 3 InsZ.²⁰⁷

Proto to, aby byl zástavní věřitel považován za zajištěného věřitele v insolvenčním řízení, nestačí, aby měl zřízeno zástavní právo k majetku, který náleží do majetkové podstaty dlužníka. Zajištění musí být řádně a včas přihlášeno prostřednictvím přihlášky, kde dále musí být uvedeno, že se uplatňuje uspokojení ze zajištění, označen druh zajištění a dobu jeho vzniku. Pokud tak neučiní, má se za to, že právo na uspokojení přihlašované pohledávky ze zajištění nebylo v insolvenčním řízení uplatněno.²⁰⁸

5.2.3 Vliv insolvence na exekuci

Skončením insolvenčního řízení pomine účinek spočívající v zákazu provedení některých exekucí. Znamená to tedy, že exekuce, které byly před insolvenčním řízením a i v jeho průběhu nařízeny, či již byly před zahájením insolvenčního řízení prováděny, mohou pokračovat. Je zde nutné rozlišit několik situací.

První situace nastává v případě, že insolvenční řízení skončilo ještě před rozhodnutím o úpadku. V tomto případě je vliv insolvence na exekuci zcela minimální, či někdy vůbec žádný. Lze ho spatřovat především v tom, že dochází k posunu kroků při provádění exekuce a oddálení uspokojení vymáhaného plnění. Vliv dopadu závisí i na trvání délky doby, po kterou nebylo možné exekuci provádět.

²⁰⁷ SPRINZ, P., *Zřízení (soudcovského) zástavního práva po zahájení insolvenčního řízení*. In: Právní fórum, rok: 2012, číslo: 8

²⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2011 sp. zn. KSPH 39 INS 4718/2009, 29 NSČR 16/2011-P8-23

Druhá situace nastává, když bylo rozhodnuto o úpadku. V tomto případě se situace diferencuje, podle zvoleného způsobu řešení úpadku.

U **konkursu**, kde dochází ke zpeněžování majetku, zanikají okamžikem zpeněžení veškeré účinky nařízení exekucí, které se týkají zpeněženého majetku, jak je upraveno v § 285 odst. 1 písm. a) InsZ. Vliv na exekuci je v tomto případě tedy velice zásadní, neboť dochází k zániku nařízených či již prováděných exekucí.

Po právní moci rozhodnutí o zrušení konkursu, a to vzhledem k účinkům zrušení konkursu uvedeným v § 312 InsZ v ustanoveních odst. 3 a odst. 4, dochází jednak k výmazu dlužníka z obchodního rejstříku²⁰⁹ a dále je získán exekuční titul, kterým je upravený seznam pohledávek²¹⁰. Na základě tohoto titulu může věřitel podat návrh na výkon rozhodnutí či exekuci pro svoji zjištěnou neuspokojenou pohledávku, kterou dlužník nepopřel co do její pravosti nebo výše. Toto právo se promlčí za 10 let po právní moci zrušení konkursu a nelze ho uplatnit u pohledávek, jež zanikají v důsledku zániku dlužníka, který je právnickou osobou a nemá právního nástupce.²¹¹ Po konkursu tedy pohledávky nezanikají²¹², věřitel se může domáhat i výkonem rozhodnutí či exekucí, ale vzhledem k shora uvedenému se domnívám, že mnoho šancí na jejich uspokojení nemá.

U **reorganizace**, vzhledem k velmi malému počtu řešení úpadku tímto způsobem a vzhledem ke složitosti předmětné problematiky, nedokážu posoudit vliv insolvence na exekuci. Nepodařilo se mi ani nalézt žádný názor v odborné literatuře.

Oddlužení končí právní mocí rozhodnutí o splnění oddlužení a tím končí zákaz provedení exekuce, ale nedochází tím k automatickému osvobození dlužníka od dluhů. Všechny nařízené exekuce se tedy mohou provádět, exekující věřitel s nejvýhodnějším pořadím, může být okamžitě uspokojován z dlužníkovy majetku. Exekuce mohou být prováděny až do rozhodnutí insolvenčního soudu o osvobození od dluhů.

²⁰⁹ V případě zrušení konkursu podle § 308 odst. 1 písm. d) InsZ, tj. z důvodu zcela nepostačujícího majetku dlužníka pro uspokojení věřitelů. A pokud nejde o právnickou osobu zřízenou na základě zákona.

²¹⁰ § 197 a § 201 odst. 3 InsZ

²¹¹ KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 762

²¹² § 244 InsZ

Osvobození dlužníků od placení pohledávek je upraveno v § 414 až § 417 InsZ.

K podání návrhu na osvobození od placení dluhů je aktivně legitimován pouze dlužník.²¹³ Lhůta pro podání návrhu není zákonem výslovně stanovena, ale podání návrhu jako právo může být promlčeno. Osvobození od dluhů znamená osvobození od povinnosti placení dluhů, nikoliv zánik povinnosti, jak je judikováno i v rozsudku Nejvyššího soudu ČR.²¹⁴ Věřitelské pohledávky existují nadále v podobě naturálních obligací, jejich plnění je možné, nikoliv vymahatelné. Osvobození se vztahuje nejen na neuspokojené pohledávky přihlášené v insolvenčním řízení, ale i na pohledávky, které nebyly přihlášeny nebo nemohly být přihlášeny. Zde má potom insolvence fatální vliv na exekuci, neboť tyto pohledávky nemohou být nikdy vymáhány.

Výjimku z osvobození od dluhů tvoří zajištěný věřitel, který se rozhodl v rámci insolvenčního řízení svá práva nerealizovat. Na tohoto věřitele se osvobození od placení dluhů nevztahuje a jeho oprávnění domáhat se své zajištěné pohledávky trvá. V tomto případě zůstává exekuce bez vlivu insolvence.

Osvobození od placení dluhů může být za podmínek stanovených v § 417 InsZ insolvenčním soudem odejmuto a tím dochází zániku dlužníkovi přiznané výhody.

V exekucích pro pohledávky, které jsou zákonem vyloučeny z uspokojení v insolvenčním řízení²¹⁵, pokud byly nařízeny před nebo v průběhu řízení, lze sice pokračovat, ale vzhledem k výše uvedeným situacím je šance na jejich úspěšné ukončení taktéž skoro nulová, takže i zde lze hodnotit dopad insolvence na exekuci jako významný.

5.2.4 Střet exekuce s insolvenčním řízením s mezinárodním prvkem

Právní úpravy problematiky střetu insolvenčního a exekučního řízení a jejich vzájemných dopadů se týká i nařízení Rady (ES) č. 1346/2000, o úpadkovém řízení, (dále jen „Nařízení Rady“), které se vztahuje na úpadkové řízení ve všech členských státech EU s výjimkou Dánska. Účelem Nařízení Rady je harmonizace a unifikace účinků rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení,

²¹³ § 414 odst. 1 InsZ

²¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 11. 2010 sp. zn. 29 Cdo 3509/2010

²¹⁵ § 170 InsZ

jakož i určení jednotných pravidel pro mezinárodní příslušnost a právo použitelné na taková řízení.²¹⁶ Nařízení Rady sjednocuje nejdůležitější kroky a postupy v průběhu úpadečného řízení, určuje, který členský stát bude příslušný pro zahájení úpadečného řízení, stanoví, jaké právní předpisy budou v konkrétních případech aplikovány, vymezuje základní principy na ochranu věřitelů atd.

Dle Nařízení Rady se na insolvenční řízení a jeho účinky vztahuje právo státu, v němž došlo k zahájení řízení.²¹⁷

Článek 15 Nařízení Rady upravuje účinky úpadečného řízení na probíhající soudní řízení tak, že řízení týkající se majetku náležejícího do majetkové podstaty se řídí právem členského státu, ve kterém se toto řízení koná.

Právní úprava obsažená v InsZ vymezuje řízení, na něž dopadá působnost Nařízení Rady, jako „*insolvenční řízení s evropským mezinárodním prvkem*“²¹⁸, a to konkrétně v ustanoveních § 426 až 430 InsZ.

5.2.5 Připravovaná novela InsZ

Dne 5. března 2013 byl vládou předložen Poslanecké sněmovně ČR návrh na velkou novelu InsZ.²¹⁹ Cílem této systémové revize InsZ má být evoluce stávající platné právní úpravy s ohledem na klady a zápory, které tato úprava obsahuje a které se projeví v praxi až s odstupem delšího času.

Ke zmapování problémových oblastí využili autoři vzájemné interakce mezi nimi a širokým okruhem adresátů. Právě zkušenosti a podněty těchto adresátů, ať už šlo o orgány veřejné správy, insolvenční správce, věřitele či dlužníky, se staly podkladem pro určení problémových oblastí. Poznatky získané z této interakce, se promítly v tvorbě zmiňované novely, kterou Ministerstvo spravedlnosti připravovalo za úzké spolupráce se stálou expertní skupinou pro insolvenční právo S22.

Jednou z problémových oblastí dle důvodové zprávy je souběh exekučního a insolvenčního řízení. Jde o několik problémů.

²¹⁶ BĚLOHLÁVEK, A., J., *Evropské insolvenční právo*. In: Bulletin advokacie, rok: 2007, číslo: 11

²¹⁷ Čl. 4

²¹⁸ PACHL, L., *Insolvenční řízení s evropským mezinárodním prvkem*. In: Právní rádce, roč. 15, č. 7 (2007)

²¹⁹ Vládní návrh zákona, kterým se mění zák. č. 182/2006 Sb. a zák. č. 312/2006 Sb., sněmovní tisk č. 929/0.

Jedním z nich jsou komplikace vyplývající z nevymezeného vztahu InsZ a právní úpravy exekučního řízení, respektive který předpis má povahu lex generalis a který lex specialis. Řešením této komplikace, má být doplnění § 7 InsZ o jasné určení uplatnění exekučního práva v insolvenčním řízení pouze v případě, že na něj insolvenční zákon odkáže, pravděpodobně výslovným odkázáním.

Podle důvodové zprávy má Ministerstvo spravedlnosti zájem na minimalizaci střetů exekučního práva s právem úpadečným a toho chce dosáhnout tím, že nebude možné ani nařizovat exekuce v průběhu insolvenčního řízení, ale okamžik platnosti tohoto účinku navrhuje spojit až s rozhodnutím, že dlužník je skutečně v úpadku. Tato úprava se týká pouze exekucí, které postihují majetek majetkové podstaty určený pro uspokojování věřitelů. Tvůrci novely navrhuje, aby tento účinek platil pro všechny způsoby řešení úpadku dlužníka, tedy nejen pro konkurs. Tuto úpravu navíc chtějí podpořit přiznáním pravomocí insolvenčnímu soudu, který by zjednával nápravu v případě, že nebude postačovat pouhá úprava zákona v tomto směru. Návrh obsahuje i podrobnější úpravu vzájemného vztahu exekučního a insolvenčního řízení pro řešení dlužníkovy úpadku reorganizací a oddlužení, včetně řešení problému vymáhání pohledávek vzniklých po schválení reorganizačního plánu nebo schválení oddlužení. Mezi účinky zahájení insolvenčního řízení stanovené v § 109 InsZ nově novela zařazuje ustanovení, které ozřejmuje rozdíl mezi nařízením a provedením exekuce.

6 DOPAD STŘETŮ EXEKUCE A INSOLVENCE NA VĚŘITELE A DLUŽNÍKA

V této kapitole své diplomové práce prezentuji své názory, které jsem získal po nastudování příslušné materie. Vzhledem k tomu, že nemám žádné praktické zkušenosti týkající se exekučního a insolvenčního řízení, jsem oslovil odborníky z praxe, kteří danou problematiku denně řeší. Kontaktoval jsem jednak insolvenční správkyni JUDr. Drahomíru Daňkovou, dále insolvenčního správce JUDr. Leoše Maternu a exekutora Mgr. Jaromíra France. Se všemi jsem hovořil o otázkách střetu exekučního a insolvenčního řízení a dopadech jejich vzájemného střetu. Konfrontoval jsem s nimi své názory, z nichž se mi některé potvrdily a jiné vyvrátily. V dalším textu budu tato zjištění reflektovat.

Dle názorů oslovených odborníků z praxe střet exekuce a insolvence ze své pozice nevnímají jako problémový. Pro insolvenčního správce je střet řešen jasně a jednoznačně. Pro exekutory je střet také jednoznačný, avšak méně příznivý z pohledu dosažení odměny.

6.1 Dopad na dlužníka

V současné době je vedeno velké množství exekucí. K mému překvapení jsem zjistil, že počet dlužníků je podstatně nižší než počet exekucí. Každý dlužník vnímá dopad střetu jiným způsobem. Jsou dlužníci, kteří chtějí svoji situaci řešit v souladu s právem a využít insolvenční řízení k naplnění cílů daných zákonem. Insolvenci používají jako prostředek své ochrany. InsZ jim současnou úpravou účinnou obranu poskytuje.²²⁰ Aktuální úprava ale zcela pomíjí skutečnost, jak výše jmenovaní autoři článku dále píší, že podáním insolvenčního návrhu mohou být sledovány i cíle jako např. účelové oddalování exekučního řízení. Dále tito autoři uvádějí, že doba mezi účelovým podáním návrhu a jeho odmítnutím nebo zamítnutím může přesáhnout jeden rok. Účelové podávání insolvenčních návrhů odporujícím cílům InsZ mi potvrdili i insolvenční správci, které jsem kontaktoval. Zmínili i situace, kdy nekončící kolotoč vydaných exekučních příkazů přiměje dlužníka podat na sebe návrh na zahájení insolvenčního řízení a tím zmíněný

²²⁰ TUŠILOVÁ, B., VAVŘINA, J. *Problémy právní úpravy vztahu exekuce a insolvenčního řízení*. In: *Právní rozhledy*, roč. 20, č. 3 (2012)

kolotoč aspoň na chvíli zastavit. InsZ lze z pohledu dlužníka vnímat jako dvousečnou zbraň, která se může v konečném důsledku obrátit proti nim a často se to tak v praxi i děje. Dlužník podává návrh s představou, že jeho dluh bude řešen formou oddlužení, ve kterém splatí dluhy jen do výše 30% svých závazků a vše ostatní mu bude odpuštěno. Samozřejmě, že tak jednoduché to není, což plyne i z méj diplomové práce. Chybou bývá, že se dlužníci obrací na neoborníky, kteří provedou pouze podání za účelem svého zisku, bez ohledu na zájem a původní představy dlužníka. Druhou a mnohem větší chybou z mého pohledu pak je, že dlužník takový návrh od neoborníka nečte a jednoduše podepíše, aniž by věděl, že se jedná o návrh na konkurs.

Na druhou stranu se najdou dlužníci, kteří jsou si zcela vědomi svého počínání a podáním návrhu sledují záměr, kterého chtějí dosáhnout. Jde o rozvíjející se trend poslední doby především u mladších lidí, kteří si půjčí peníze na zařízení své domácnosti, ale pouze do výše, aby splnili potřebné podmínky pro přiznání oddlužení, ve kterém o takto pořízený majetek nepřijdou a navíc splatí pouze 30 % těchto pohledávek. Po pěti letech začínají s ‚čistým štítem‘ a zařízenou domácností.

Výše uvedený text by mohl vzbuzovat dojem, že dlužník podává návrh pouze účelově, ale není tomu tak. Vzhledem k počtu podávaných insolvenčních návrhů²²¹ jich většina řeší svůj úpadek v souladu s účelem podle zákona, v případě řešení oddlužením bude v konečném důsledku od dluhů a tedy i od exekucí osvobozen.

Zprvu jsem zastával názor, že střet exekuce a insolvence vnímají dlužníci kladně. Tak tomu skutečně i na začátku střetu bývá, ale jestli tento pozitivní dojem přetrvá, závisí na dalším průběhu insolvenčního řízení.

6.2 Dopad na věřitele

U této skupiny jsem naopak myslel, že vnímají otázku střetu exekuce a insolvence negativně. Ani to nyní nepovažuji za zcela jednoznačné.

²²¹ V roce 2012 bylo podáno celkem 32 228 insolvenčních návrhů, z toho firmy 8 398, spotřebitelé 23 830. O oddlužení požádalo 23 179 osob, povoleno oddlužení bylo v 17 993 případech. Většina z nich byla řešena plněním splátkového kalendáře, zpeněžením majetku jen 412 případů. Toto vyplývá z tiskové zprávy dostupné na adrese: http://www.asis.cz/create_file.php?id=304

Řešení otázky dopadů střetu exekuce a insolvence, řeší věřitel již volbou způsobu vymáhání svých pohledávek. Jak například upravuje DR v § 175, je jedním ze zákonem uvedených způsobů vymáhání nedoplatku v insolvenčním řízení, a to mimo jiné vedle daňové exekuce, přičemž volba způsobu závisí i na nákladech s tímto vymáháním spojených. Obdobně Chalupecká ve svém článku řeší otázky ekonomičnosti, reálné vymahatelnosti a i otázky transakčních nákladů, které s uplatňováním a vymáháním nároku vznikají.²²² Vždy jde o to, jak dlužníka přimět co nejefektivněji, nejrychleji a co s nejmenšími náklady splnit svůj dluh. Autorka porovnává dále náklady s vymáháním spojené. S vymáháním a uplatňováním pohledávek jsou vždy spojeny náklady, jejich výše je závislá na zvoleném způsobu. Navíc v této souvislosti platí, že náklady spojené s uplatněním v insolvenčním řízení nelze následně v tomto řízení uplatnit.²²³

Pokud věřitel není insolvenčním navrhovatelem, musí sledovat insolvenční rejstřík, aby svoji pohledávku správně a včas přihlásil. Je ovšem otázkou, zda může tuto informaci získat za všech okolností. Tato problematika souvisí i s problematikou běhu promlčecích lhůt, která se staví dnem podání přihlášky do insolvenčního řízení. To souvisí i s následným exekučním vymáháním po skončení insolvenčního řízení, kdy šance na uspokojení pohledávky jsou jen malé či nulové.

6.3 Dopad na třetí osoby

Z těchto osob bych zmínil vzhledem k tématu mé práce pouze dvě skupiny.

Prvním je manžel a rodinní příslušníci dlužníka, kde se jich bezprostředně, zejména v případě řešení úpadku oddlužením, dopady střetu obou řízení dotýkají.

Druhou skupinu, kterou bych tu rád zmínil, jsou poddlužníci, tedy například plátce mzdy či peněžní ústav provádějící výkon rozhodnutí či exekuce. Například Sobotková ve svém článku uvádí postup zaměstnavatele při provádění

²²² CHALUPECKÁ, K., *Komparace způsobů vymáhání a uplatňování soukromoprávních pohledávek*. In: Daně a právo v praxi, rok: 2012, číslo: 3

²²³ Pohledávkami neuspokojovanými insolvenčním řízením jsou dle § 170 písm f) InsZ, „náklady účastníků řízení vzniklé jim účastí v insolvenčním řízení.“

exekučních srážek v případě, že zaměstnanec je v insolvenčním řízení.²²⁴ Po přečtení uvedeného článku se domnívám, že situace není vůbec jednoduchá. Je zde nutno nejen rozlišit, zda srážky ze mzdy provádět, případně v jaké výši a komu tyto srážky zasílat. Problém s exekučními srážkami se netýká jen zaměstnavatelů, ale také plátců jiných příjmů.²²⁵

²²⁴ SOBOTKOVÁ, V., *Exekuce v podobě srážek ze mzdy v roce 2012*. In: *Práce a mzda* (Wolters Kluwer ČR, a.s), rok: 2012, číslo: 5

²²⁵ Například důchody, nemocenské dávky a jiné.

7 ZÁVĚR

7.1 Dopad střetu na průběh exekuce a insolvence

Úvodem své práce jsem si stanovil několik hypotéz. Hypotéza, že se insolvenční a exekuční řízení vzájemně ovlivňují a jejich vzájemný dopad je poměrně významný, se mi během zpracování mé práce potvrdila. Potvrdilo se i to, že v některých případech může exekuce svým dopadem vyvolat insolvenční řízení a podobně opačně i po skončení insolvenčního řízení působí ještě insolvence na exekuci. Od počátku, kdy jsem se začal zpracováním otázky střetu zabývat, jsem předpokládal, že působení insolvenčního řízení na exekuci je vždy silnější, než je tomu naopak. I tato hypotéza se mi potvrdila. Při zpracování své diplomové práce s názvem „Střet insolvenčního a exekučního řízení a jeho důsledky na průběh exekuce a insolvence“ jsem dospěl k následujícím závěrům. V této souvislosti předesílám, že vzhledem k tomu, že nemám žádné praktické zkušenosti ani s exekučním ani s insolvenčním řízením, oslovil jsem odborníky z praxe, tedy insolvenční správce a exekutora, kteří se denně s danou problematikou setkávají a řeší i praktické otázky střetu exekučního a insolvenčního řízení. Konfrontoval jsem s nimi své názory, reflektuji je ve svých zjištěních, ale přesto bych rád na tomto místě uvedl, že moje názory nemusí přesně odrážet jejich názor. Snažil jsem se pouze eliminovat nedostatek svých praktických zkušeností s touto problematikou.

K dopadům střetu exekučního a insolvenčního řízení na průběh exekuce a insolvence bych tedy závěrem uvedl:

Insolvenční a exekuční řízení se vzájemně ovlivňují a střet těchto řízení má důsledky na průběh exekuce a insolvence. Tomu ostatně napovídá i název mé práce, jejíž téma jsem si zvolil také pro jeho vysokou aktuálnost. Exekuční řízení může za určitých okolností, zejména tedy v případě kumulace těchto řízení, vyvolat nutnost řešení v podobě insolvenčního řízení. Stav exekuce spočívající v nemožnosti dosáhnout jejím prostřednictvím uspokojení splatných peněžitých pohledávek dlužníka, tedy vyvratitelné domněnky platební neschopnosti jako kritéria úpadku, mě vede k přesvědčení, že exekuce vyvolává insolvenční řízení. V tomto přesvědčení mě utvrzuje i zákonná povinnost k podání insolvenčního návrhu v případě zastavení exekuce prodejem podniku. Nicméně mohu konstatovat, že

exekuce v dalších fázích jejího průběhu insolvenční již výrazně neovlivňuje. Pouze insolvenční řízení přebírá některé instituty z exekuce. Zde mám na mysli například to, že do majetkové podstaty nespadá majetek nepodléhající výkonu rozhodnutí či určení částky při oddlužení formou splátkového kalendáře, tedy ve výši přednostní pohledávky při exekuci srážkami ze mzdy. Na neposledním místě zde uvádím i výhodu pro věřitele, která vyplývá ze specifických způsobů výkonu rozhodnutí či exekuce formou soudcovského či exekutorského zástavního práva. Výhoda postavení zástavního věřitele sice spočívá zejména ve vyšší šanci na uspokojení, a to i s ohledem na pořadí, ale zajištěný věřitel může do určité míry svými pokyny ke zpeněžení ovlivňovat i průběh insolvenčního řízení. Tento dopad exekuce na insolvenční je ovšem daleko méně intenzivní než důsledky střetu těchto řízení ve směru opačném. Důsledky insolvence na průběh exekučního řízení jsou v některých případech fatální. Zde mám na mysli například účinek zpeněžení majetku spočívající v zániku účinků nařízení exekuce k tomuto majetku. Dalším, a to nejpodstatnějším účinkem insolvenčního řízení, je zákaz provádění exekuce po dobu vymezenou InsZ. Tento zákaz bezesporu zpomaluje exekuční řízení, ale v konečném důsledku pak stejně ještě velmi snižuje šance věřitelů na uspokojení jejich vymahatelných pohledávek. Tento závěr jsem učinil i vzhledem k tomu, že výsledkem řešení úpadku oddlužením může být osvobození od placení dluhů a s tím spojená nemožnost dál vymáhat pohledávky. Dále jsem k tomuto závěru dospěl i proto, že i když pohledávky po skončení konkursního řízení nezanikají, může se jich věřitel těžko úspěšně domoci. Má sice exekuční titul v podobě seznamu přihlášených a nepopřenyých pohledávek nebo dříve získaný titul z nalézacího řízení, jehož promlčecí doba se v průběhu insolvenčního řízení přerušila, ale velmi těžko se bude domáhat vynucení jeho plnění cestou exekuce. Šance na uspokojení jsou buď nulové, to třeba u právnických osob, kde může dojít k jejich výmazu z obchodního rejstříku, nebo minimální v jiných situacích. Velmi malá pravděpodobnost je i u fyzických osob například při pokračování v exekucích nařízených před zahájením insolvenčního řízení či v jeho průběhu, vzhledem k době trvání insolvence, tedy i 5 let, zde pořadí prakticky nemá význam. Lze tedy konstatovat, že důsledky střetu insolvenčního řízení a exekučního řízení jsou ve směru od insolvence na exekuci velmi významné, zcela zásadní. Důsledky opačné, tedy exekučního řízení na insolvenční, mají intenzitu menší a zde se může projevit i pozitivní efekt v podobě výhody

vyplývající z postavení zástavního věřitele získaného zřízením soudcovského či exekutorského zástavního práva na nemovitostech.

7.2 Úvahy de lege ferenda

Závěrem bych představil své úvahy ohledně zákonných úprav týkajících se otázky střetu insolvenčního a exekučního řízení z pohledu jeho dopadů na tato řízení.

Především, že návrhy se netýkají základního principu spočívajícího v tom, že insolvenční zákon brání individuálnímu uspokojování nároků cestou exekučního řízení. S touto koncepcí naprosto souhlasím a považuji za nutné upřednostňovat co možná nejvyšší a zásadně poměrné uspokojení pohledávek věřitelů.

Přesto si myslím, že by bylo vhodné ze zákona odstranit paralelní vedení obou řízení, ve smyslu možnosti nařizování exekucí v průběhu insolvenčního řízení. Po zahájení insolvenčního řízení bych nepřipouštěl možnost zahájit řízení exekuční a všechna řízení již zahájená by se přerušila až do skončení řízení insolvenčního, respektive do doby podle stávající právní úpravy. Tento účinek by se vztahoval pouze na exekuční řízení, jejichž cílem je uspokojení z majetkové podstaty na úkor věřitelů z podstaty uspokojovaných. Bez vlivu by zůstala také řízení zahájená ve prospěch dlužníka na straně oprávněného a řízení zahájená ve prospěch pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených na roveň. Výhodu bych spatřoval především v úspoře nákladů věřitelů spojených s nařizováním exekučních řízení, které dle současné právní úpravy jsou vyloučeny z uspokojení v insolvenčním řízení.

Druhá úvaha se týká § 147 InsZ a nedostatečné ochrany majetkové podstaty před dlužníkem samotným. Stávající úprava představuje pouze odpovědnost za věřitelský návrh. Nejsou zde dostatečně řešeny dopady dlužnického návrhu, jímž chce zneužít účinků zahájeného insolvenčního řízení a zabránit okamžitému provedení exekuce. Navrhuji, aby ustanovení obsahovalo i odpovědnost za dlužnický návrh.

Poslední návrh na legislativní úpravu shledávám v nedostatečné jednoznačnosti formulace v ustanovení § 411 odst. 1 InsZ. Stávající znění připouští různé výklady vztahů exekuce a oddlužení plněním splátkového

kalendáře, tedy zda lze exekuci na majetek či příjmy dlužníka nejen nařídít, ale i provést. Považuji za nutné, aby byla tato nejednoznačnost odstraněna.

7.3 Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zabýval problematikou střetu insolvenčního a exekučního řízení, tedy otázkami souvisejícími s narůstající zadlužeností nejen podnikatelů, státu, ale i fyzických osob, spotřebitelů. Tato otázka následně souvisí i s vymahatelností práva.

Předloženou práci jsem vypracoval s cílem postihnout a utřídit právní úpravu problematiky střetu insolvenčního a exekučního řízení, porovnat jednotlivé shody a rozdíly *de lege lata*. Zabýval jsem se vzájemným působením těchto řízení a důsledky tohoto střetu na průběh exekuce a insolvence.

Nejprve jsem se ve druhé kapitole zaměřil na institut exekuce. Vymezil jsem základní charakteristiku jednotlivých exekučních řízení, současnou právní úpravu a zásady. Zmínil jsem i úpravu vzájemného střetu exekucí a úpravou střetu dle dřívější právní úpravy.

V další kapitole jsem představil dva specifické exekuční prostředky, soudcovské a exekutorské zástavní právo na nemovitostech. Jimi získané postavení zástavního věřitele jsem zhodnotil ve střetu s konkursním řízením podle ZKV.

Ke kapitole čtvrté věnované insolvenčnímu řízení jsem přistoupil obdobným způsobem jako k exekuci. Vysvětlil jsem některé pojmy a specifika.

Ve stěžejní páté kapitole mé práce jsem se zabýval otázkami střetu exekučního a insolvenčního řízení, jak jsou řešeny ve stávající právní úpravě. Nejprve jsem komparoval jejich cíle, smysl a průběh za účelem objasnění příčin, proč ke střetu dochází. Insolvenční řízení slouží k řešení úpadku. Je charakteristické mnohostí věřitelů a jde v něm o zásadně poměrné uspokojení pohledávek a o co nejvíce vyrovnané právní možnosti těchto věřitelů. Jedním z účelů insolvenčního práva je zabránit individuálnímu uspokojování jednotlivých věřitelů a nutí je respektovat kolektivní povahu řízení tím, že odejme věřitelům individuální právní prostředky k vymáhání jejich nároků. Tím dopadá insolvence na exekuci. Ke střetu samozřejmě může dojít pouze při současné existenci obou řízení. Vzájemné dopady mohou mít tato řízení i v případě, že vedle sebe

paralelně neprobíhají. Těmito aspekty jsem se v této části zabýval. V závěru kapitoly jsem se zmínil o střetu exekuce s insolvenčním řízením s mezinárodním prvkem a také o připravované novele InsZ.

V kapitole šesté jsem se věnoval dopadům střetu exekuce a insolvence na dlužníka, věřitele a třetí osoby.

V závěrečné kapitole jsem nejprve vyhodnotil své stanovené hypotézy a vyjádřil své úvahy de lege ferenda k dané problematice.

CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

My diploma thesis deals with the issue of conflict between insolvency and execution proceedings related to growing indebtedness of not only ventures and the state, but also individual consumers. The question is then related to the collectability of law.

Submitted work, which I have developed in order to capture and organize the issue of conflict between insolvency and execution proceedings, to compare the various accordance and differences *de lege lata*. I have dealt with the interaction of these proceedings and the consequences of this conflict on the course of execution and insolvency.

The second chapter discusses the Institute focused execution. I define the basic characteristics of execution proceedings, current legislation and policies. I further explore the present collision foreclosures and modifying conflict under jurist legislation.

In the next chapter, I have introduced two specific legal means; judicial and executor lien on real estate. By them gaining the status of creditor I reviewed in conflict with any bankruptcy proceedings under law of bankruptcy and account.

The fourth chapter is dedicated to the issue of insolvency. I approach this issue in the same manner as the topic of execution and explain the concepts and specifics.

The pivotal fifth chapter, I have dealt with issues of conflict between insolvency and execution proceedings, as addressed in the current legislation. Foremost, I have compared their aims, meaning and progress in order to clarify the reasons why conflict occurs. Insolvency proceedings can lead to the bankruptcy of the debtor. It is characterized by the multiplicity of creditors, and it is fundamentally about the relative satisfaction of claims and the most balanced legal options for these lenders. One of the purposes of insolvency law is to prevent the isolated satisfaction of individual lenders and force them to respect the collective nature of the proceedings by creditors withdraw individual legal means to enforce their claims. This leads on to insolvency execution. The conflict can only happen with the current existence of both proceedings. This procedure can have a reciprocal impact on all parties involved, even, if not run side by side in

parallel which I discuss further in this chapter. The chapter comes to an end to discuss the conflict of execution of insolvency proceedings with an international element and also the new legislation surround insolvency legislation.

The sixth chapter deals with the effects of conflict execution and insolvency of the pledger, creditors and third parties.

In the final chapter, I have evaluated the hypotheses and expressed thoughts de lege ferenda on the issue.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

InsZ	–	Insolvenční zákon
ZKV	–	Zákon o konkursu a vyrovnání
OSŘ	–	Občanský soudní řád
EŘ	–	Exekuční řád
SŘ	–	Správní řád
DŘ	–	Daňový řád

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Monografie

BAXA, J., DRÁB, O., KANIOVÁ, L. a kol. *Daňový řád. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, 808 s. ISBN 978-80-7357-564-9 (váz.)

BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl. 7. Vydání.* Praha: C. H. Beck. 2006, 1054 s. ISBN 80-7179-378-8

DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, 1776 s. ISBN 978-80-7400-107-9

GROSSOVÁ, M. *Exekuce na peněžité plnění v současné právní praxi. 5. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1. 1. 2007.* Praha: Linde, 2007, 603 s. ISBN 978-80-7201-621-1

HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník. 2. rozšířené vydání.* Praha: C. H. Beck, 2003, 1340 s. ISBN 80-7179-740-5

HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník. 3., podstatně rozšířené vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, 1459 s. ISBN 978-80-7400-059-1

JEMELKA, L., PONDĚLNÍČKOVÁ, K., BOHALKO, D. *Správní řád. Komentář. I. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2008, 616 s. ISBN 978-80-7179-784-5

KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2010, 643 s. ISBN 80-740-0179-2

KOTOUČOVÁ, J. *Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2002, 503 s. ISBN 80-7179-602-6

KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1122 s. ISBN 978-80-7400-320-2

LICHNOVSKÝ, O., ONDRÝSEK, R. a kolektiv, *Daňový řád*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 614 s. ISBN 978-80-7400-390-5

MARŠÍKOVÁ, J., *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický. 2.*, aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, 440 s. Praktická právní příručka. ISBN 978-80-7201-862-8.

RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4

SCHELLEOVÁ, I., LAMKA, R. *Exekuce v zrcadle právních předpisů I. Průběh exekučního řízení*. 1. vyd. KEY Publishing, 2007, 114 s. ISBN 978-80-87071-36-6

SCHELLEOVÁ, I., LAMKA, R. *Exekuce v zrcadle právních předpisů II. Jednotlivé způsoby exekuce*. 1. vyd. KEY Publishing, 2007, 189 s. ISBN 978-80-87071-37-3

SCHELLEOVÁ, I., LAMKA, R. *Exekuce v zrcadle právních předpisů III. Soudní exekutoři a jejich exekuční činnost*. 1. vyd. KEY Publishing, 2007, 93 s. ISBN 978-80-87071-38-0

TRIPES, A., *Exekuce v soudní praxi*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, 660 s. ISBN 80-7179-483-X

TRIPES, A., *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 852 s. ISBN 80-7179-489-9

WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice: doplněné o předpisy evropského práva*. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, 711 s. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-842-0.

Časopisecká literatura

BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Evropské insolvenční právo*. In: Bulletin advokacie, rok: 2007, číslo: 11, strana: 38, ASPI ID: LIT29011CZ

BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Účinky zahájení insolvenčního řízení: na paralelní probíhající a budoucí soudní řízení v evropském a mezinárodním kontextu*. In: Právní fórum – [Praha]. ISSN 1214-7966. – roč. 5, č. 1 (2008), s. 26-38

BRACH, Pavel, *Exekuce na nepeněžitá plnění dle správního řádu*. In: Právní rádce – [Praha]. – ISSN 1210-4817. – roč. 14, č. 4 (2006), s. 36-40

FIALA, Josef, *Soudcovské zástavní právo – způsob zajištění, nebo způsob exekuce?* In: Právní fórum, rok: 2005, číslo: 6, strana: 219, ASPI ID: LIT27173CZ

CHALUPECKÁ, Kristýna, *Komparace způsobů vymáhání a uplatňování soukromoprávních pohledávek*. In: Daně a právo v praxi, rok: 2012, číslo: 3, strana: 42, ASPI ID: LIT40117CZ

JANDA, Petr; SOUKUP, Martin, *Insolvenční zákon*. In: Daně a právo v praxi, rok: 2007, číslo: 1, str. 40, ASPI ID: LIT26509CZ

KOZÁK, Jan, *Průvodce dlužníka insolvenčním řízením*. In: Právní fórum, ISSN 1214-7966, rok: 2008, číslo: 1, str. 18-26

PACHL, Lukáš, *Průvodce věřitele insolvenčním řízením*. In: Právní fórum, ISSN 1214-7966, rok: 2008, číslo: 1, str. 2-17

PACHL, Lukáš, *Insolvenční řízení s evropským mezinárodním prvkem*. In: Právní rádce – [Praha]. – ISSN 1210-4817. – roč. 15, č. 7 (2007), s. 22-27

SOBOTKOVÁ, Veronika, *Exekuce v podobě srážek ze mzdy v roce 2012*. In: Práce a mzda (Wolters Kluwer ČR, a.s), rok: 2012, číslo: 5, str. 9, ASPI ID: LIT40692CZ

SPRINZ, Petr, *Zřízení (soudcovského) zástavního práva po zahájení insolvenčního řízení*. In: Právní fórum, rok: 2012, číslo: 8, str. 345, ASPI ID: LIT42170CZ

SVOBODA, Karel, *Lze vést současně soudní i exekutorskou exekuci?* In: Bulletin advokacie – [Praha]. – ISSN 1210-6348. – č. 6 (2011), s. 36-38.

SVOBODA, Karel, *Nad návrhem na zavedení výhradně exekutorské exekuce*. In: Právní fórum: Měsíčník věnovaný soukromému právu – [Praha]. – ISSN 1214-7966. – roč. 8, č. 5 (2011), s. 198-202.

TARANDA, Petr, *Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení a správa daní*. In: Daně a právo v praxi (Wolters Kluwer ČR, a.s.), rok: 2012, číslo: 4, str. 32, ASPI ID: LIT4017037

TUŠILOVÁ, Barbora, VAVŘINA, Jan, *Problémy právní úpravy vztahu exekuce a insolvenčního řízení*. In: Právní rozhledy: časopis pro všechny právní odvětví [Praha]. – ISSN 1210-6410. – roč. 20, č. 3 (2012), s. 100-101.

ZOULÍK, František, *Vývoj insolvenčních řízení*. In: Právní fórum, rok: 2009, číslo: 4, str. 153, ASPI ID: LIT32614CZ

Zákony

- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základní práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 6. 2009 sp. zn. KSHK 41 INS 423/2009, 1 VSPH 105/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2009 sp. zn. KSBR 31 INS 1583/2008, 29 NSČR 7/2008-A-16
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 4. 2009 sp. zn. KSSO 38 INS 4953/2008, 3 VSOL 114/2009-P225-9
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 9. 2008 sp. zn. KSBR 31 INS 735/2008, 29 NSČR 4/2008-P11-12
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 5. 2009 sp. zn. KSHK 41 INS 4227/2008, 1 VSPH 732009-P26-7

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2011 sp. zn. 29 NSČR 16/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 10. 2010 sp. zn. 25 Cdo 1546/98
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 1999 sp. zn. 20 Cdo 4397/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2011 sp. zn. KSPH 39 INS 4718/2009, 29 NSČR 16/2011-P8-23
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 1. 2012 sp. zn. 20 Cdo 3845/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 12. 2004 sp. zn. 20 Co 471/2004
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 5. 2000 sp. zn. 20 Cdo 1105/2000
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2009 sp. zn. 29 NSČR 7/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 12. 2008 sp. zn. 29 Cdo 2782/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 8. 2009 sp. zn. 32 Cdo 2096/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 9. 2008 sp. zn. 29 Cdo 2225/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 11. 2010 sp. zn. 29 Cdo 3509/2010
- Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 6. 1998 sp. zn. Cpjn 19/98 (R 52/1998)

Internetové zdroje

- <http://www.epravo.cz>
- <http://www.asis.cz>
- <http://www.ekcr.cz>
- <http://www.psp.cz>
- <http://www.insolvencni-zakon.justice.cz>

- <http://www.nsoud.cz>
- <http://judikaty.cr>

Důvodové zprávy a návrh zákona

- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Sněmovní tisk č. 537/0
- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Sněmovní tisk č. 1120
- Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk č. 929/0

Jiné zdroje

- Právní informační systém ASPI

